

Bütün dünya işçileri birleşiniz!

Aydınlık

Sayı: 27

İçtimai, terbiyevi, edebi aylık mecmuadır.

Teşrinisani 924 – 340

Bu sayımızda

Ziya Gökâlp ve Anatol Frans hakkında düşünceler yeni şiirler

Rus inkılâbına ve inkılâpçılara ait tenkidler ve resimler

Mecmuayı her ayın birinci günü bilumum kitapçılarda arayınız.

İdarehane: bab-1 âli caddesinde 66 numeroda Aydınlık mecmuası

Tevzi mahalli: bab-1 âli caddesinde çiftçi kütüphanesi

Fiyatı 10 kuruştur.

Marksizm Objektifi Önünde:

Ziya Gökalp Bey

Ziya Gökalp beyin ölümü bizi samimi bir surette müteessir etti. İlmin, mefkûre heyecanının ve her türlü âli ve temiz hislerin son günlerde pek ziyade kıymetini kaybettiği memleketimizde Ziya Bey gibi nüfuzunu daha ziyade ilmî sa'yıyla kazanmış bir adamın ziyai elbette çok acınacak bir hadisedir.

Gökalp bey'in siyasi hayatı bizi katiyen alakadar etmiyor. Hiç şüphesiz ki o, bir "siyasi" olarak çok zayıf bir şahsiyetti. Tarz-ı telakkileri itibarıyla "bir seyir" den ibaret olan hayatı bu seyrin her safhasına göre daima acib ve garib siyasi renkler arz etti. Onun için biz bu mevzuu bir tarafa bırakıyoruz.

Ziya Bey'in asıl kuvvetli veçhesi, onun lisanına olan şayan-ı hayret hâkimiyetidir. Ziya Bey hiç şüphesiz büyük bir şairdi. Fakat büyük şairler her zaman gelebilirler. Lakin Ziya Bey'i bu kafilenden ayıran bir hususiyet vardır ki o da Ziya Bey'in mefkûreciliğidir. Ona göre "sanat lisan, edebiyat, her şey mefkûre içindir" işte bu her şeyi bir gaye, bir mefkûre için addeden insanlardır ki pek nadir doğarlar. Bunlar hiç şüphesiz büyük adamlardır ve Gökalp de bu büyük adamlardan biriydi.

Ziya Bey bir mefkûrecidir ve Türkiye'de bir zaman için mefkûreci bir nesil yarattı. O bu mefkûrenin nescini afakî ve şeni hakikatlerden, ziyade, enfûsi heyecanlarının ve temayüllerinin kudretinden işlemiş olsa bile, her ne kadar dün onun peşinde yürüyen genç nesilden bugün deryada bir katre kalmış olsa bile, Ziya Bey bir an geldi ki; Türkiye'de mefkûrevi heyecanın bir menbai ve bir mihrak¹ı oldu. Ziya Bey'in mefkûreciliği "Turancılık" tı. Turancılık; psikolojik bir emperyalizmdir. Her emperyalizm gibi bu da iktisadi bir inkişafa yani "ekspansiyone" tevafuk eder. Hâlbuki Turancılığı tenmiye eden iktisadi seyl, Türkiye'nin damarlarından taşmış olmaktan ziyade alman sermayeciliğinin istila istikametlerini maskeleyen perde olmak üzere ortaya atılmıştı. Bunun içindir ki şeni "reel" kaideden ve istinadgahtan mahrum olan bu suni, istilaî Turancılık tabiatıyla memleketin bir kaç milyon evladının başını yedikten sonra er geç unutulacak; mevkiini, makul, münasip, şeni ve vatani bir milletçiliğe terk edecekti. Nitekim de öyle oldu. Bugün harb-i umumîde ve ondan evvel alman muharrirleri tarafından yazılan ve güzel renklerle Türkçe'ye nakledilen "turan" veya "turandan bâhis" kitapları artık kimse okumuyor, bugün Türk ocağı liderleri artık ulu orta "altın dağa" ulaşmaktan bahs edemiyorlar. Halide edip çavuş, Hamdullah Suphi bey bugün artık "Türk Ocağı'nın gayelerini" bizzat kendileri de bilmiyorlar! Bugün yeni Türk milliyetçiliğinin mevzuu şimdi artık sadece maceralar ve cehaletler peşinde hak-sar² edilmiş harab ve bedbaht Türkiye'dir; ve milliyetçiliğin bugün iş, zahmet, ve feragat-ı nefis isteyen bu çetin ve müşkül anında böyle canlı mankenler için böyle bir şaşkınlık devresi başlaması elbette tabiidir. Bugünkü Turanizm sadece bir "ilmi Türkçülük" olmalı idi ve hakikaten de Ziya Bey için öyle oldu. Vakıa [691] bu çetin ve hele az şerefli sahada Ziya Bey çok yalnız kaldı, arkasında sürüklediğini zannettiği kalabalıktan mahrum oldu. Müsbet ve çetin ilmî hakikatlerle değil, alelade demagoji ve cemm-i gafir³ heyecanlarıyla taayyüş eden bir kısım, Ziya Bey'in girdiği

¹ Odak.

² Toz toprak içinde, perişan.

³ Büyük kalabalık.

bu yola hala da ve tabii giremezdiler, fakat Ziya Bey’i bugün sevenler ve anlayanlar düne nazaran çok az, lakin hiç şüphesiz çok temizdirler. Biz de bugün bu sahifelerde Ziya Bey için yazdığımız yazıları artık hiç de lüzumsuz addetmiyoruz.

Şimdi bu umumî tahlilattan sonra kendi Marksist yani “tarihi materyalist” gözümüzle Ziya Bey’i görelim, onu hadde-i tedkik⁴ten geçirelim:

Bu sahada biz Ziya Bey’in ilmiyle karşılaşıyoruz. Karşımızda şimdi fikirleri fikirlerimize uymayan ve kendimize rehber tanımadığımız bir âlim ve sosyolog “içtimaiyatçı” Ziya Bey vardır. Onun hakkında ise ilk iş olarak şunu söyleyelim ki o, herkesin zannettiğine rağmen müstakil bir meslek-i içtimai sahibi olmadığı gibi, herhangi böyle bir mesleğin tam salık⁵i de değildir. Mesela biz Marksist’iz. Karl Marks’ın bütün hakiki Marksistlerce tevsî edilen ve Lenin’in elinde hakiki şekil ve mahiyetini alarak bizim neslimize intikal eden ilmi, yani âlemi telakki tarzını bizim için en doğru, en şeni, en şamil, hakikate en uygun ilim ve felsefe sistemi olarak tanırız, müdafaa ederiz. Dünyayı da bu gözle görürüz. Ziya Bey’e gelince ona göre böyle iki içtimai tedkik ve tettebbu usulü vardır. Bunlardan biri Marks’a, diğeri Durkhaym’a aittir. O Marks’ın karşısına Durkhaym’ı geçirdi, onu teşrih ve müdafaa etti.

Fakat Ziya Bey tam Durkhaymcı da değildir. Ziya Bey Türk tarih-i medeniyetini tedkik ederken, bizim gördüğümüz perakende makalelerine nazaran adeta tarihi bir materyalisttir. İçtimai ve fikri müessesatın esasen gayr-ı kabil-i red olan maddi ve “ma’şeri maişet” den gelen esaslarını hiç bir zaman red edemedi. Fakat hayat-ı tarihiyenin son safhalarına, fikriyat müesseselerinin tesirleri zahirde adeta hâkim gibi tebarüz etmeye başladıktan sonra Ziya Bey gittikçe “idealistleşmeye” başlar. Binaenaleyh bu devirlerde Durkhaym gibi Ziya Bey de tedkik ve tahlil kudretleri hayat-ı tarihiyenin aldığı mudil⁶ şekiller önünde adeta yorulurlar. Burada Durkhaym sistemi ipin ucunu artık kaçıırır. Durkhaym’a göre kurun-ı vusta ile kapitalizm, loncalar ile sendikalar, dünkü esirler ile, bugünkü ecirlerin tarihi rolleri arasındaki fark adeta na-mahsustur. Bu teşettüt⁷ noktasındadır ki Ziya Bey de, Durkhaym da artık her biri kendi yollarına ayrılırlar. Durkhaym garbda artık had-ı inhilale gelen bugünkü nizam-ı içtimaînin tamir ve müdafaasına şitab eder. Gökalp ise Türkiye’de bu nizam-ı içtimaînin selametle husulünü istihdaf eden bir devletçilik meydana getirmeye çalışır ve bu meslek yaratmak sevdasına düşer. Ziya Bey’in Durkhaym’la alakası adeta bir hat-ı münkesir⁸’in bir hat-ı müstakime yaklaşması, temas etmesi ve ayrılması gibi bir şeydir. Binaenaleyh Ziya Bey daha ziyade bir “eklektik” tir. Yani muhtelif içtimaî sistemlerden malzeme alan, fakat bunları müselsel ve uygun bu surette itilaf ettiremeyen bir ilim adamıdır.

Ziya Bey Marksizm’i “sellemehüsselâm⁹” red ve cerh etti. Onun hücum ettiği Marksizm sathi münkad¹⁰ların bila-perva hücum ettikleri “volker Marksizm” yahut da Marksizm’in gölgesi idi. Biz Ziya Bey’in “Türkçülük Esasları” nı tenkid ederken bir yazımızda, yine bu aydınlık sahifelerinde bu hususu göstermiş ve Ziya Bey’in katiyen okumadığı Marks’a ait

⁴ İnceden inceye araştırmak.

⁵ Bir yolda giden.

⁶ Karışık.

⁷ Dağınık olma, çatalaşma, perişan olma.

⁸ Kırık çizgi.

⁹ Rastgele, gelişi güzel.

¹⁰ Boyun eğen.

kitapların isimlerini vermiştik. Zaten memleketimizde Marks'ı okumuş ve anlamış gibi geçinen, hatta bir zamanlar [692] kendilerini Marksist addeden bir takım gençler veya ihtiyarlar vardır ki bunlar da Marks'ı ancak ağızdan işittikleri gibi tanırlar. “Aydınlık” haricinde kalan ve hiç biriyle Marks'a ait sistemli bir taharri ve münakaşa kabil olmayan bu zevat gibi Ziya Bey'in de Marks'ı böyle alel-amyâ¹¹ görmesi ancak şu suretle izah edilebilir.

Evvela Marksizm; mücerred bir felsefe sistemi olmaktan ziyade bugünkü nizam-ı içtimaînin “yeniden tanzimini” istihdaf eden bir “hareket ve faaliyet” ildir. Böyle olunca da bugünkü nizam-ı içtimaînin bekasına tarafta olanların böyle bir “yeniden tanzim” işine girişmemeleri, onu da sadece zararsız ve müphem bir Sufizm'e döndürmeye çalışmaları gayet tabîdir.

Saniyen Marksizm aynı zamanda gayet çetin, ilmî menbaları itibarıyla tedkiki yorucu, müşkül bir usuldür. Bu usulün tedkikine hasr-ı nefsi etmek ise her insanın kârı değildir. Ve onu tetkike yanaşanlar, hayatını ve mefkûresini bizzat Marksizm umdelerine bağlamış “profesyonel Marksistler” olmak zaruretindedirler. Bilhassa Lenin'den bu hal daha zaruri bir şekil aldı. Çünkü Marks'ın ve hakiki Marksist'lerin yetmiş yıldan beri biriken dağ gibi asarı yanına “Leninizm” kütüphanesi de yeni bir hamule¹² ilave etti. Sermayedarlık devrinin sınıf mücadelesi tarihi yanına tahakkuk etmiş bir proletarya diktatorası safhasının tecarüb¹³ ve netayici de adeta yeni bir alem gibi yığıldı:

Ziya Bey ise tabii daha başka işleri olan diğer zevat gibi bu emr-i azime girişemezdi, girişmedi. Binaenaleyh onun için, Marks ve Marksizm hakkında söylediği sözleri katiyen salahiyet-i kamile ile söyledi denilemez.

Bize gelince, biz maruf tabirleriyle hem “volker – sahte” hem de “Ortodokssal – mutaassıb” Marksizm'i red ederiz. Aydınlığın Marksizm'i hakiki, amelî ve inkılâbî Marksizm'dir. Leninizm'dir ki garbda da inhilal ve tereddidi halinde bulunan burjuva materyalizm ve idealizmi üzerinde bir ilim olarak bir güneş gibi doğuyor, yükseliyor, muzaffer oluyor. Proletaryayı ve onun safına iltihak etmiş genç Marksistleri her türlü fikri ve ahlaki tereddiden sıyanet ederek yeni ve zinde bir ilmin, mefkûrenin heyecanı ve neşesiyle istikbale doğru sevk ediyor.

Fakat biz her ne de olsa memleketimizin yetiştirdiği güzide bir tedkik ve tetebbu adamı olan Ziya Bey'in ölümünü acı, hem de pek derin teessürlerle karşıladık. İsterdik ki Ziya Bey'in cenazesi peşinde giden gençler de hakiki manasıyla müteessir olsunlar. İsterdik ki bir mebusa yapılan bir ihtifal¹⁴i pek andıran bu alay daha ziyade mefkûreci bir âleme yapılan bir merasime dönsün. Onun tabutu arkasında nümâyişçiler değil de, fikirleriyle Ziya Bey'i duyanlar ve anlayanlar, kalplerinden birbirlerine bağlanmış bir müteessir insanlar kümesi halinde yürüselerdi, o zaman belki de bu mütevazı cenaze alayı sokaklardan hatta pek çok yolcuların nazar-ı dikkatlerini bile celb etmeyecek bir tenhalık ve sessizlikle süzülür, fakat Ziya Bey'in hatırası bundan daha çok mütehassis olurdu.

¹¹ Alel-ımya: Körü körüne.

¹² Yük.

¹³ Tecrübeler.

¹⁴ Cenaze alayı.

Ziya Bey'in ölümünü anarken memleketimizde ilmin, hareketin, hürriyet-i fikriyenin hükümran olmasını, zinde, zî-hayat ve neşeli sabahların doğmasını istiyoruz. . .

İstanbul – 27 teşrinievvel 1924

Şevket Süreyya

TÜSTAV

[resim var]

Resim altı yazısı: inkılâb günlerinde sokak muharebesi

[resim var]

7 Teşrinisani İnkılâbı Rus Halkına Ne Verdi?

Büyük teşrinisani inkılâbının Rus halkına hiç bir şey temin etmediğini söylemek cesaretinde bulunanlar var. . . Bunu böyle deyenler, hiç şüphe yok, ya vaziyeti bilmeyenler veya kasti hareket edenlerdir. . . Büyük inkılâbın Rus halk kitlelerine verdiği manevi faydalardan birini bile mevzu-ı bahs etmeyeceğim. . . Çünkü bunlar, herkesçe o kadar belli ve bedihidir. . . Yalnız, gözle görülen, ve elle tutulabilen maddi kısımlara temas edeceğim. . . Ve içtimai hayatın bel kemiğini teşkil eden en mühim müesseseleri göstereceğim. . .

* * *

Fabrika: Rusya'da fabrika, bütün burjuva dünyasında olduğu gibi amele mezarı değildir. . . Bizzat amelelerin sahip olduğu ve istismarın girmedığı bu müesseseler bir saadet yuvasıdır. . . Daha fabrikaya girmeden, şen komsomolların[*¹⁵], komsomolgaların ihtilalci şarkıları, mesut gürültüleri size, bir fabrika veya imalathaneye yaklaştığınızı anlatır. . .

İçeri girince, ilk duyduğunuz şey, fabrikadan ziyade bir mektepte olduğunuz hissidir. Esasen Rusya'da, her fabrika bir mekteptir. . . Ve her işçi memleketin en okumuş ve âlim bir ferdidir. . . Geniş halk kitleleri, Rusya'da bu kadar yükselmiştir. . .

Bütün bu fabrikalarda, mesai müddeti büyükler için sekiz saat, on sekiz yaşına kadar olan gençler için altı saat, on altı yaşına kadar olanlar için de dört saattir. . . Tam yevmiye almak şartıyla noksan çalışan bu gençler, mütebaki zamanlarını okumaya, mekteplere has ederler. . . Doktor, eczahane, kütüphane, içtima salonu, tiyatro ve sinema salonu, Lenin köşesi, küçük çocuklar için emzirme odası her fabrikanın tabii müştemilatındandır. . . Daha büyük fabrikalarda, muzıka, itfaiye teşkilatı bile vardır.

Bütün bu fabrikayı idare eden "kızıl direktör" bir işçidir. . . Her fabrika amelesi, mensup olduğu sanat şubesinin sendikasına mensuptur. . . Bundan maada her fabrikada, komünist fırkasının ve komünist gençler birliğinin şubesi vardır. . .

İnsanın en çok hoşuna giden şey, bu fabrika amelelerinin kendi fabrikalarına karşı olan fevkalade itinalarıdır. . . Bütün fabrikaların, bütün bu fabrikalarda çıkan malların, yine kendilerine ait olduğunu bilen şuurlu Rus amelesi, en ufak bir şeyin kırılmasına, ezilmesine fevkalade itina ederler. . .

[694]

Her fabrika amelesi, o fabrikanın istihsalatından, fabrika dâhilinde, istediği kadar sarf edebilir. . . Mesela, bir şukulata fabrikasında çalışan amele, fabrika dâhilinde istediği kadar şukulata yemek hakkını haizdir. . . Fakat tuhafıma giden nokta, bu amelenin ağızlarına bir lokma şeker atmadıklarıdır.

¹⁵ [*] Genç komünist teşkilatına dahil olanlar demek.

Bir bunu düşündüm, bir de bizim burjuva dünyasındaki fabrikalarda çalışan amelelerin bu gibi vaziyetlerde yapmak mecburiyetinde kaldıkları hırsızlıkları ve bu tereddinin müsebbibi olarak burjuvaziyi hatırladım. Hiç şüphe yok ki, burjuva âlemindeki fabrikalarda böyle şeyler şiddetle memnudur. Ve tabii ki amele de bunları gizli yapmak mecburiyetindedir. . . Burjuvazinin, ameleye her hareketiyle bir ahlaksızlık telkin ettiği ne iyi görülüyor.

Rusya'da bu fabrikayı gezerken, tesadüfen fabrikanın doktoruyla amele arasında geçen bir muhavereyi dinledim. . . Rus amelesine ve sıhhatlerine ne kadar itina edildiğini göstermesi itibarıyla bu muhavereyi aynen yazıyorum:

-Doktor yoldaş, ben artık çalışmak istiyorum. . . Ayağım iyileşti. . . On beş gündür işsizlikten çatlıyorum. . .

-Vakıa ayağın iyileşti. . . Fakat bu[bir olmalı] hafta daha istirahat etmelisin!. . . Ben mesuliyet altına giremem. . .

* * *

Kışla: Rusya'da kışla, hiç bir memleketin kışlalarıyla kıyas edilemeyecek bir seviyededir. . . Esasen bunlara kışla demek ve bu kelimenin ifade ettiği militarist ve korkunç manayı kullanmak hiç doğru değildir. . . Buralarda tam manasıyla geniş bir müsavat hüküm sürer. . . Asker ve kızıl kumandanlar arasında büyük bir samimiyet vardır. . . Her kışlanın çok geniş bir kütüphanesi, musiki, tiyatro, içtima salonu, duvar gazetesi, kulübü vardır. . . Buralarda askerliğini yapan yoldaş, yalnız bir asker değil iyi bir âlim olarak da yetişmektedir. . . Buralarda, itaat, disiplin, belki hiç bir yerde görülemeyen bir mükemmelliyyettedir. Fakat bu disiplin korku ile değil, sevilerek ve şuuri bir tarzda vücuda getirilmiştir. . . Bir askerin vazifesi, kulübün duvarlarını donatan büyük boyalı resimlerle çok canlı ve unutulmaz şekilde hafızalara nakş edilir. . . Bütün cihanın beynelmilel vaziyetini, iktisadiyatını, dört beş saat devam eden nutuklarıyla ve bir profesör maharetiyle anlatan kızıl ordu neferleri, hep buralarda yetişiyor. Çarizm'in hapishaneden farkı olmayan kışlalarıyla bu kışlalar arasında ne büyük farklar var?

* * *

Kulüb: her şehirde en çok göreceğiniz şeyler işçi kulüpleridir. . . Komünist fırkasının, komünist gençler teşkilatının resmi kulüplerinden başka her amele sendikasının ayrıca kulüpleri vardır. . . Bu kulüplerin içtimaiyat, iktisadiyat, tarih, coğrafya, tiyatro, musik, satranç, bilardo kurslarında her akşam yüzlerce işçi ders görür. . .

Burjuvazinin hakiki sahiplerine bıraktığı en güzel en muazzam binalar bu kulüplerdir. . . Bir zamanlar böyle binaların yanından bile geçmeyen işçiler şimdi onların mütevazı ve vakur sahipleridir. . . Bu binaların içindeki mobilyalar, piyanolar, asma saatler, avizeler şayan-ı hayret bir kıskançlıkla muhafaza edilmişlerdir. . . Ömründe belki bir defa bile bu piyanoları göremeyen, sesini işitemeyen genç işçi kızları, genç komsomolcular, şimdi buralarda Avrupa bestekârlarının en yüksek parçalarını çalmaktadırlar. . .

Rus halkını her hususta yetiştiren bu kulüpler, denilebilir ki ihtilalin vücuda getirdiği en muhabbetli [695] müesseselerdir. Çarlığın ayyaş halkı şimdi, kahvelere meyhanelere uğramıyorlar bile. . .

Rusya'da mektep: bila-istisna zahmetkeşler içindir. Her mektebin üstünde (ilim ancak çalışanındır) ibaresini görürsünüz! İnkılabdan sonra[,] Rusya'da mektepler na-mütenahi bir derecede artmıştır. . . Yüz bin nüfuslu bir şehirde, asgari iki darülfünun görürsünüz! Bundan maada (rabfan) (işçi fakülteleri) tesmiye edilen amele darülfünunları da vardır. . . Buralarda en binlerce işçi genç okur. . . Fakat ne hacet. Rusya'da her fabrika, her kulüp, her kışla bir mekteptir. . . Şimdiki inkılâb Rusya'sında nazar-ı dikkati en çok celb eden şey kitledeki okuma merakıdır. . . çarizm istibdadının hüküm sürdüğü uzun senelerde en ibtidaî haklarından mahrum kalan bu insanlar şimdi bu mahrumiyeti telafi için mütemadiyen okuyorlar. Okudukları şeyler nelerdir biliyor musunuz? Umumiyetle, ilmî ve ciddi eserler. . . Sandığı başında oturan bir boyacı çocuğu kitabına o kadar dalmıştır ki, sizin sandık üzerine koyduğunuz ayağınızın bile farkında değildir. Gazete satan bir ihtiyar, simit satan bir genç kız muhakkak bir kitapla meşguldür. . .

Rusya'da çocuklar: dünyanın en bahtiyar çocuklarıdır. İşçi çocuklarının yetiştirildiği [çocuk yuvaları] Rus burjuvazisinin en mutena villalarıdır. Açık başları, kısa pantolonları, çıplak ayaklarıyla villaları şenlendiren bu sevimli küçükler, zahmetkeş komünistlerin bu güzel çiçekleri, yaşlarından umulmayacak derecede zeki ve akıllıdır. Babaları işçi, asker ve fakir halktan olan veya hiç ebeveyni olmayan bu küçükler, bilerseniz ne büyük itinalarla yetiştiriliyorlar. . .

Böyle bir çocuk evini ziyaret ettiğiniz zaman; hele yabancı ve bir müdekkik¹⁶ iseniz çocuklar derhal etrafınızı alırlar. . . Kucağınıza sırtınıza, omzunuza tırmanan bu yaramazların sorduğu sualler, bazen o kadar ağır olur ki cevap vermekte müşkülât çekersiniz!

-Yoldaş, sizde de böyle çocuk evleri var mı?

-Yoldaş, sizde inkılâb ne vakit olacak?

-Yoldaş, sen[,] sen de kommünist misin?

-Yoldaş, sizde çocuk teşkilatları var mıdır ve kuvvetli midir?

-Yoldaş, sizin amele çocukları da bizim gibi günde beş defa yemek yiyor ve otomobillerle geziyor mu?

* * *

Rusya'da ahlak: burjuva sisteminin, çarizm'in fena ahlak ve adetleriyle büyüyen Rus işçisi, bundan kurtulmak için ne muvaffakiyetli mücadeleler yapıyor! Herkesin pek çok içtiği eski Rusya o kadar değişmiş ki. . . Sokakta sarhoşlara pek nadir tesadüf edersiniz! Sarhoş görülenler de, komünist işçi olmayanlardır. . .

Sarhoş olarak görülen bir komünist veya işçi en büyük kabahat yapmış kadar tenkid edilir. . . Ve ayıplanır. . .

Rusya'yı idare eden halk komiserlerini, kıyafetçe bir işçiden tefrik edemezsiniz! Koca (Troçki) güneşin soldurduğu, eski, avcı biçimi elbise ile yaya olarak dolaşır. . .

¹⁶ Araştırmacı.

Sovyet cumhuriyetinin reis addedilen “kalenin” çizmelerini omuzuna alarak, yalın ayak, köylülerle balık tutmaya gider. . . Ve bütün işçilere, senede bir defa verilen bir aylık tatil hakkını köylüler arasında pek basit bir tarzda, her köylü gibi geçirir. . .

Rusya’da, işçi kızlarının, komünist kadınlarının en çok nefret ettiği şey, pudra, kızılılık, küpe, [696] yüzük gibi ziynetlerdir. . . . Oradaki kadınlarda, basit bir kıyafet, temiz sabun kokusundan başka bir şey bulamazsınız!

Orada en kuvvetli söz en kavi taahhüd (komünist sözü) dür.

* * *

Rusya’da polis: çizmeli, mahmuzlu, kırbaçlı eski polisler yerinde şimdi Rusya’da (milisyalılar) lar vardır. Ve bunlar dünyanın en terbiyeli ve en nazik insanlarıdır. . . Dayak atmak, küfretmek şimdi hiç tesadüf edilmeyen hallerdir. . . En kuvvetli tahkir: (sen yoldaşça hareket etmiyorsun! Yoldaşlar böyle yapmaz) cümlesinden ibarettir. . . Şimdiki inkılâb Rusya’ında eski çarizm’in yadigârı olan (küfre) karşı şiddetli bir mücadele açılmıştır. . . Her kulüpte, her fabrikada (kahrolsun çarizm’in yadigârı olan küfür!) şiarını görürsünüz!

* * *

Rusya’da kooperatifler:

Rusya’da her şey hükümetin, yani işçi ve köylününüdür. . . Yalnız, (yeni iktisadi siyaset – nep) in doğurduğu ufak şahsi mağazalar vardır. . . Fakat bunlar da, her geçen gün iflas etmekte, kapanmaktadır. . . Esasen Rusya’da komünizm, bu şahsi mağazalarla hükümet kooperatiflerinin neticesine bağlıdır. . . Fakat, kooperatiflerin mütemadiyen şahsi mağazalar zararına büyümesi, ve bu mağazaların mütemadiyen kapanması neticesinin ne olacağını daha şimdiden gösteriyor. . .

Yani komünizm dev adımlarıyla yürüyor. . . Halk, hükümet kooperatiflerinden bir şey almak için dakikalarca nöbet beklemek mecburiyetindedir. . . Zira o kadar izdiham vardır. . . bu kooperatifler, bütün malları, yüzde yirmi ucuzuna satarlar. . . Bizzat küçük burjuvalar bile buradan gelip alışveriş ederler. . . Şahsi dükkânlar, bütün gün boşurlar. . . Yalnız bir şehirde iki ay zarfında (129) hükümet mağazasının açıldığını gördüm. Hayat mütemadiyen tabii şekline avdet ediyor. . . Havaic-i zaruriye, büyük harbe, birçok dâhili ihtilallere rağmen dünyanın birçok yerinden ucuzdur. . . Bundan takriben bir sene evvel, mevad-ı ziraiye ile mevad-ı sınaîye arasında müthiş bir fark vardır. . . Havaic-i zaruriye fiyatları dehşetli düşkün, mevad-ı sınaîye fiyatları çok yüksekti. . . Troçki, bunu bir makasın iki ağzına teşbih etmişti. . . Bugün artık, Troçki makasının iki ağzı birbirine çok yaklaşmıştır. . .

Rus parası, dünyanın en yüksek paralarından birini teşkil ediyor. . . Harpten evvel, altın para ile 12,5 Türk kuruşuna tekabül eden bir ruble, bugün bir Türk lirasına muadildir. Daha bir sene evvel, dünyanın en düşkün parası olan Rus parasını bu kadar kısa bir zaman zarfında bu derece yükseltmek, ancak Rus inkılâbına ve Rus inkılâbını idare eden büyük rehberlere has bir maharettir.

Rusya’nın her fabrikasında, her amele mahallesinde ayrıca kooperatifler vardır. . . Her sendika mensubîni kendi kooperatifinden % 30 ıskonto ile mal olabilir. . .

* * *

Sevgili kari, Rus hayat-ı içtimaiyesinin temel direğini teşkil eden bu müessesatı sana pek muhtasar olarak anlattım. Bunları, çarizm devrindeki müessesatla, bütün dünyadaki burjuva müessesatıyla mukayese et! O zaman Rus halkının, Rus işçi ve köylüsünün (7) teşrinisani inkılâbından neler kazandığını daha iyi anlayabilirsin!

Teşrinievvel 924

Neriman

TÜSTAV

Sarkın Kurtuluş Gününe

7 Teşrinisani Şark Garb

“Esrar

Tevekkül

Kısmet.

Kafes, han, kervan

Şadırvan

Gümüş tepsilerde raks eden sultan. . .

Mihrace, padişah

Bin bir yaşında bir şah. . .

Minarelerden sallanıyor sedef nalınlar,

Burunları kınalı kadınlar

Ayaklarıyla gergef dokuyor;

Rüzgârlarda yeşili sakallı imamlar ezan okuyor”

İşte Frenk şairinin gördüğü şark!

İşte

Dakikada bir milyon basılan

Kitabların şarkı. . .

Lakin

Ne yarın

Ne bugün, ne dün

Böyle bir şark

Yoktu

Olmayacak.

Şark:

Üstünde çıplak

Esirlerin

Aç geberdiği toprak,

Şarklıdan başka herkesin

Orta malı olan memleket.

Kıtlığın açlıktan öldüğü diyar

Ağızına kadar buğdayla dolu ambar
Avrupa'nın ambarı
Asya.
Amerikan dretnotlarının tel direklerine
Senin, Çinlilerin
Uzun saçlarından
Sarı mumlar gibi asıyorlar kendilerini,
Himalaya'nın
En yüksek
En dik
En karlı tepesinde
Britanya zabitleri "cazbant" çaldırıyorlar.
Kara tırnaklı ayaklarını daldırıyorlar.
"Parya"ların (1¹⁷)
Beyaz dişli ölülerini attığı Ganj'a. . .
Anadolu baştanbaşa
"Armstrong"un (2¹⁸)
Talim meydanı oldu.
Asya'nın bağı doldu
Şark
Yutmayacak
Artık. . .
Bıktık be. . . Bıktık. . .
İçinizden biri
Can verebilse bile
Açlıktan ölmüş öküzümüze!
Burjuva ise eğer
Gözükmesin gözümüze!
Hatta
Sen

¹⁷ (Parya) Hindistanlıların en fakir kısmı.

¹⁸ (Armstrong) İngiltere'nin silah fabrikası.

Sen, Piyer Loti
Sarı muşamba derilerimizden
Birbirimize
Geçen
Tifüsün biti
Senden daha yakındır bize,
Fransız zabiti!
Fransız zabiti sen
O üzüm gözlü “Azade’yi” (3¹⁹)
Bir orospudan
Daha çabuk unuttun.
Kalbimize diktiğin
Azade’nin taşını
Bir tahta hedef gibi topa tuttun! (4²⁰)
Bilmeyenler
Bilsin:
Sen bir şarlatandan başka bir şey değilsin.
Şarlatan!
Çürük Fransız kumaşlarını
Yüzde beş yüz ihtikârla şarka satan
Piyer Loti. . .
[698]
Ne domuz bir burj[uv]aymışsın meğer,
Maddeden ayrı ruha inansaydım eğer,
Şarkın kurtulduğu gün,
Senin ruhunu
Köprübaşında çarمیha gerer
Karşında sigara içerdim.
Ben elimi size verdim
Size verdik biz elimizi

¹⁹ (Azade) Piyer Loti isimli Fransız muharririnin türkiye hakkında yazdığı bir romandaki kadının ismi.

²⁰ Piyer Loti harb-i umumide çanakkale’yi topa tutmuştur.

Kucaklayın bizi
Avrupa'nın "San k lotları"! . . . (5²¹)
S relim yanyana bindiğimiz al atları.
Menzil yalın
Bakın
Kurtuluş günü artık sayılı
Önümüzde, şarkın gelecek isyan yılı
Bize kanlı mendilini sallıyor.
Al atlarımız emperyalizmin göbeğini nallıyor.
Nazım Hikmet

²¹ (San K lot) Fransız inkılab-ı kebirinde ihtilalci amele ve fakir halka verilen isim. Türkçesi, müverrih mebus abdurrahman şeref bey'e göre "donsuz".

[resim var]

Resimaltı yazısı: kommünistlerin iş günü haricinde çalışmaları

Rus İnkılâbı ve Anarşistler[*22]

Rus anarşistlerinin, ilk muzaffer proletarya inkılâbına derece-i iştirakleri; inkılâbın dâhili ve harici irticala mücadelesinde olduğu kadar, müsbet ve yaratıcı sahadaki faaliyetinde aldıkları vaziyeti göstermek çok faydalıdır.

Bu tedkik bize, bilhassa son senelerde, türlü yalan ve iftiralarla Rus inkılâbını küçültmeye ve lekelemeye çalışan anarşistlerin, daha doğrusu anarşist geçinen bir takım serserilerin; proletarya inkılâbının hasm-ı canı olan cihan sermayedarlığının nasıl hararetle propagandacılığını yaptıklarını gösterecektir.

* * *

Rusya'da anarşizm hareketi, 1918 kışı esnasında had gayesine vasil olmuştur. Asırlardan beri feodal ve otokratik bir hükümetin demir pençesi altında ezilen halk bu istibdad kuvvetini kırdıktan sonra na-mütenahi bir sürur ve heyecan içinde ilan-ı şadmani ediyordu. Artık herkes müsavi, herkes kardeşti. . . Zengin, fakir kalmamıştı. . . Müstebitler; zalimler, patronlar, sermayedarlar, tüccarlar. . . mahv olmuşlardı. . . Mademki amele inkılâbı olmuştu. Artık herkes ihtiyaçlarını, istediği gibi tatmin edebilecekti. . . İşte Rus anarşistleri böyle düşünüyorlar. Bunu propaganda ediyorlardı. .

Fakat hayalin bir de hakikat tarafı vardı ki, anarşistler onu görmüyorlar. Yahut görmek istemiyorlardı.

Evet, fevk-ül-beşer bir kuvvet; üç senelik harp ve abluka ile mahv ve perişan olmuş bir memlekette bolluk yaratmaya, binlerce harab olmuş lokomotif ve vagonların yerine yenilerini koymaya makineleri kırılmış, işlemeyen fabrikaları canlandırmaya, milyonlarca insanın zihniyetini değiştirmeye muktedir olsaydı, anarşistlerin istedikleri cennet-âsâ²³ kurmak da mümkün olabilirdi.

İnkılab en müşkül ve tehlikeli zamanlarını yaşıyordu. Bu dâhili tezebzüb ve anarşiye ve yoksulluğa bir de harici gaile inzınam etmişti. Brest sulhu, amele cumhuriyetinin kısıvrak elini ayağını bağlamış, onu petrol ve kömür madenlerinden, zirai mıntıklardan ayırmış, diğer cihetten itilaf hükümetleri şimalden taarruza geçmişlerdi. . .

Ekilmemiş tarlalar, mahrukatsız, mevad-ı ibtidaiyesiz, makineleri bozulmuş fabrikalar karşısında anarşistlerin hürriyet, [699] hükümet, ferd ve cemiyet, hakkındaki metafizik mantıkları müsbet hiç bir netice veremezdi. . . Eski içtimai münasebetlerin bozulduğu zamanlarda hayr-ı kabil-i ictinab olan, heyecan, kayıtsızlık, tembellik ve ihmalcilikten metodik ve disipline bir sa'ya geçmek lazımdır.

Yeni esaslara ve ihtiyaçlara göre çizilecek iktisadi bir program dâhilinde hareket etmek dağınık müstahsil kuvvetleri muayyen gayelere tevcih ve teksif etmek, bir kelime ile kapitalist

²² [*] anarşizme aid geçen sayımızda çıkan makalenin mabadını gelecek sayımızda neşredeceğiz.

²³ Cennet gibi.

makinesinin tahribinden sonra yeni sosyalist cemiyetin esaslarını kurmak için şedid bir faaliyetle işe koyulmak icab ediyordu.

İşte inkılâbın ilk senelerinde, proletaryanın en şuurlu kısmının şiarı, bütün düşüncesi ve hedefi bu idi.

Fakat anarşistler, ferdin hürriyeti, istiklali. . . Namına Sovyet'lerin, komünist partisinin ve sendikaların inkılâpçı disiplini tesis, sa'y, istihsal ve tevzi meselelerini tanzim etmek için yaptıkları bütün teşebbüslere mani oluyorlar ve bunları çarlık idaresine avdet şeklinde göstermeye çalışıyorlardı.

Sovyetler halkın ihtiyaçlarını temin ve istihkarcıların elinden kurtarmak için piyasada ve mağazalarda mevcut bütün mevad-ı gıdaiyeye ve elbiselere vaz-ı yed ettikleri, işçileri çalışmayanlardan tefrik etmek için (iş cüzdanları) tesis eyledikleri zaman anarşistler derhal buna da maruz kalmışlardı. . . Bu suretle hareket onlarca; bir hükümet tesis etmek, ferdi müşterek kanunlara tabi kılmak, onun hürriyetini takyid etmektir. Herkes kendine lazım olan şeyi bulduğu yerden almalıydı.

[resim var]

Resimaltı yazısı: Sovyetler hükümetinin merkezî icra komitesinin içtima ettiği daire

Fakat Moskova ve diğer büyük şehirlerin iaşesi gündün güne güçleşiyordu. Ve her gün ancak (10 – 15) vagon un gelebiliyordu. Hâlbuki (100) vagona ihtiyaç vardı. Bu vaziyet neticesi, herkesin hissesine düşen miktarın azaltılmasına ve erzak tevzii işlerini sıkı bir kontrole lüzum duyuldu. Bu şerait içinde anarşistler için, muhtelif sunuf-ı içtimaiyeye mensup insanlardan (siyah muhafızlar) – siyah bayrak anarşistlerin alametidir – ismi altında birçok gruplar teşkil ederek önüne gelen dükkânı, ev veya kooperatifi yağma etmek, şüphesiz fabrikada veya tarlada çalışmaktan çok daha kolay ve kârlı bir işti.

1918 Nisan'ında Moskova'da (siyah muhafızlar) teşkilatı son derece vüsat peyda etti. Şehrin en zengin evlerinde birleşmiş olan anarşist kulüplerine devam eden insanların büyük bir ekseriyetini, inkılâbın mevkilerinden attığı eski memurlar, zabıtlar, tüccarlar, simsarlar. . . teşkil ediyordu.

Anarşist mahafiline nüfuz etmek için lazım olan formül çok basitti: [buraya hürriyeti seven herkes gelir. . . Hiç kimseye ne olduğu, nereden geldiği sorulmaz. Bir arkadaş, kardeş gibi kabul edilir.] bu suretle oraya, en sefil ve hırsızlar ve İngiltere, Fransa sefirlerinin, karışıklığı ziyadeleştirmek suretiyle inkılâba müşkülât çıkarmak üzere para ile tuttuğu ajanlar da dâhil olmuşlardı. .

Bütün mart ayı esnasında hususi evlerdeki hırsızlıklar, kendi tabirlerince (istimlâkler) büyük bir mikyasta devam etmişti. Bu istimlâklerin temin ettiği mahsullerle, iş cüzdanı olmayanları kolaylıkla celb etmek için (meccani [700] lokantalar) tesis edildi. Aç şehirde kâfi derecede gıda bulamayınca, Sovyet depolarına hücum ediyorlar ve müsellaah kamyonlarla köylülerin ancak kendilerine yetişen mahsullerini zorla ellerinden alıyorlardı. Anarşistler için ehemmiyeti yoktu ki. . . Hastahanelerin hastaları gıdasız kalsınlar, siyah muhafızlar mahallenin Sovyet deposunu istimlâk! ettiklerinden dolayı fabrika işçilerinin tayinleri azalmış olsun!

Onlar için bütün mesele, kendilerine lazım olan şeyi yoldaşları yerden almakta acizdi. “ferd cemiyetinin fevkindedir.” Sokaklarda insanlar, elbiselerini veya fotinlerini almak için öldürülüyordu.

Anarşistlerin bütün faaliyet hedefleri, yeni teessüs etmek üzere olan içtimai ve iktisadi nizamı inhilal ettirmektir. Ne Petrograd’da, ne de Moskova’da bir tarlayı sürüp ekmek veya bir fabrikayı işletmek için anarşistlerin bir teşkilat yaptıklarına tesadüf edilmemiştir.

Moskova ve Petrograd’ın en büyük evlerini işgal eden anarşist gruplarından bir çoğu sicilli hırsızlardan, yankesicilerden canilerden mürekkepti, bunlardan bir Sovyet deposunu yağma eden birinin hükümet tarafından tevkif edilmesi üzerine anarşistler onun tahliyesi için hükümete bir ultiatom göndermişlerdi. Hakiki anarşistler bu vaziyet karşısında tamamıyla gayr-ı muktedir ve aciz bir halde idiler. Moskova anarşist federasyonunun naşir-i efkârı olan gazetenin her günkü itiraf ve şikâyetlerine rağmen, anarşistler, gariptir ki, kşkyatlrndn[teşkilatlarından olmalı] bir hırsızı, bir yankesiciyi bile kovmadılar. Onların, bir haydudun silahlarını aldıkları, siyah muhafaza bölüklerinin içine karışan mürteci unsurlara karşı mücadeleye teşebbüs ettikleri görülmemiştir.

Açlıktan kurtulmak ve inkılâbı takviye etmek için Rus proletaryası, köylülerin gerek fakir ve zavallı kısmını teşkilatlandırmaya ve kendine celb etmeye çalıştı. Bu mesaisinde, köy burjuvalarının ve ihtikârcılarının şiddetli mukavemetine maruz kaldı. Bu sonuncular bilhassa anarşistlerden, şehir işsizlerinden ve tembellerinden mürekkepti. . . Anarşistler, ihtikârcıların ve köy burjuvalarının müdafaacısı kesildiler: her ne vakit bir ihtikârcı veya simsar kurşuna dizilse, anarşistler kıyamet koparıyorlardı. . . Mevad-ı gıdaiyenin gizli ticaretine darbe vurmak onlar için hürriyete tecavüz etmekte.

Anarşistler komünist Bolşevikleri takip eden amele sınıfının en şuurlu kısmı üzerinde icra-yı tesir edemeyeceklerini anlayınca bütün ümitlerini köylü sınıfına bağladılar. (*Dnarkhia*) isimindeki gazetelerinin Bolşeviklere karşı şu tehdidi gayet manidardır: [az zamanda köy, Bolşeviklere şu müthiş kelimeyi söyleyecektir: mahvolunuz!]

Anarşistlerin ordu sahasındaki menfi ve tecrübî faaliyetleri de mühimdir. . Onlar inkılâb kuvvetlerinin ilk teşkil ve tanzimi teşebbüslerini akim bıraktırmaya bütün kuvvetleriyle çalışmışlardır.

Fil-hakika, Rus amele sınıfı, çarlıktan, tamamıyla tezebzüb ve inhilal halinde büyük bir ordu tevarüs etmişti. Bu ordu; alman emperyalizmi ve itilaf hükümetlerinin taarruzlarına karşı duracak bir vaziyette değildi. Evvela, garbdaki alman emperyalizmi taarruz ve istilasına mukavemet teşebbüsü fedakâr inkılâpçı amelelerden mürekkep küçük gruplar tarafından vaki olmuştu. Fakat bu bölüklerin az zamanda, kuvvetli ve zayıf tarafları meydana çıktı. Kuvvetleri, fedakârlıkta, inkılâbı heyecan ve ateşte, amele idealine sadakatte idi. Zaafı ise, dağınıklıklarında ve inzibatsızlıklarında, aralarında irtibat bulunmamasında, müttehid, tek bir kumanda heyetine ve muntazam bir iâşe teşkilat ve tertibatına malik olmamakta idi. Harikulade fedakâr ve kahraman amelelerden mürekkep olan bu bölüklerden her biri; kendi yiyeceğine kendi başına ve istediği ve bulduğu yerden tedarik ediyordu. Onlar, kendilerine mahsus bir taktikte maliktiler. Kuvvetine ve arzusuna göre mücadele ediyorlardı.

Bu şerait dâhilinde mukavemet mümkün değildi. Bu bölükleri teşkil ve tanzim etmek, inzibat ve tek bir kumanda altına almak, menzil işlerini düzeltmek için komünist partisi ve Sovyet hükümeti birçok tedbirlere müracaat ettiler. Fakat bütün bu teşebbüsler anarşistlerin şedit mukavemetine çarptı. . . Cephede asker kaçakları kurşuna diziliyordu. Bu anarşistler için teşrinievvel inkılâbının ruhuna muhalif bir hareketti.

(ekaterinoslav) Hindenburg orduları tarafından 5 Nisan 919'da işgal edilmişti. 7 Nisan'da şehre hâkim olan anarşist bölüğü, büyük bir inkılâpçı harekette bulunduğunu zannederek, bütün Sovyet azasını ve diğer Bolşevikleri tevkif etmişti. Bu vaziyet karşısına Bolşevik hükümeti daha fazla müsamaha ve edemezdi; (11 – 12) Nisan gecesi, anarşistlerin vaz ettikleri büyük evlerde tahribat icra, bütün çapulcuları canileri tevkif etmeye ve bu canilere ve haydukları evlerinde iskân eden anarşist reislerinden birçoğunu mahkemeye vermeye mecbur kaldı. Anarşist federasyonlarının silahlarından tecridi ve cani unsurlardan temizlenmesi diğer birçok şehirlerin Sovyetleri tarafından yapılmıştır.

Şurası muhakkaktır ki, anarşistler bütün serbest faaliyetlerine, bütün gürültülerine rağmen amele kitleleri arasına teşkilatlar, amele içinde hiç bir nüfuz ve mevki kazanamamışlardır. Ne Sovyetlerde, [701] ne de fabrika komitelerinde ve sendikalarda hiç bir mümessile malik olmamışlardır.

En şayan-ı hayret olan şey, anarşistlerin herhangi müsbet bir eser meydana getirmek hususundaki iktidarsızlıkları, aczları, boşluklarıdır.

Amele sınıfı fabrikalara, madenlere. . . vaz-ı yed etmiş, burjuvazi kuvvetini mahvetmişti. Kabil miydi ki anarşistler o zamanda Sovyetler cumhuriyetinde yapılacak bir iş bulamamış olsunlar! Hakikat şudur ki, onlar Sovyetler cumhuriyetinde, burjuva cumhuriyetinde tatbik ettikleri programı değiştirmek lazım olacağını anlayamamışlardır.

Amele hükümetinin rolünü bu anlayamamak, yeni şerait karşısında hat-ı hareketi değiştirmek lüzumunu takdir edememek, Rus anarşizminin inhilalinin esaslı sebeplerinden biridir. Kerenski hükümeti, anarşistler Bolşeviklerle beraber, burjuvazinin ameleyi idama mahkûm etmesine itiraz etmişlerdi. Fakat sonraları da idam aleyhindeki fikirlerinde ısrar ettiler. Ve hain amiral (çasni) nin idamını protesto makamında gazetelerinde ateşli makaleler yazdılar. Düşünmediler ki, Rusya'nın yeni şeraiti dâhilinde idam, amele sınıfı için, burjuvazinin hücumlarına karşı bir müdafaa vasıtasıdır. Kerenski hükümeti altında, Bolşeviklerle anarşistler burjuvazinin vermek istemedikleri binalara cebir ve kuvvetle vaz-ı yed etmişlerdi. Anarşistler, proletarya diktatorası altında da, aynı suretle hareket etmekte devam ettiler. Anlamamakta ısrar ettiler ki bütün büyük evler millîleşikten sonra, lazım olan onları[evleri olmalı] hüsn-i istimal ve tevzi etmektir, yoksa ferden vaz-ı yed etmek veya amele devletinden çalmak değildir.

Aynı suretle Kerenski hükümeti, büyük arazi sahiplerinin topraklarına vaz-ı yed eden köylüleri bastırmak için üzerlerine kazakları gönderdiği zaman anarşistler ve Bolşevikler şiddetle protesto ettiler. . . Fakat Bolşevikler, en geride inkılâpçı ameleleri fakir köylülere yardım etmek ve onları zengin köylüler ve ağalara karşı isyan ettirmek üzere köylere gönderdiği zaman anarşistler yine vaziyeti kavrayamadılar. . . Ve Bolşevikler köylülere karşı cebir ve tazyik yapıyor, diye feryad ettiler. . . Anarşistler, amele sınıfının bizzat kendi kendine verdiği inkılâpçı inzibatı, kazak kırbaçlarının temin ettiği inzibata benzettiler. Burjuva hükümeti ile

amele hükümeti arasında hiç bir tefrik yapmadılar. . . Anarşistler, Rus proletaryası ile beraber yaratıcı faaliyetinde beraber yürüyemediler. İşte Rus anarşizminin, en nihayet bir mürteciler sınıfına iltihakının asıl sebebi budur.

Rus inkılâbında anarşistlerin faaliyetinden bahsederken, bir zamanlar gazetelerde sık sık ismi geçen (mahno) yu ve hareketini sükûtle geçiştirmek kabil değildir. . .

Bu hareket Ukrayna'da 1918'de hatmanlar ve Almanya emperyalizmine karşı tevcih edilmiş bir isyan hareketi olarak başlamıştır. . . mahno, isyan etmiş köylülerin başında [...] ve kırım ordularına karşı hareket etmiştir. O zamanlar, aynı istilacılar ve mürtecilere karşı hareket eden Bolşevikler de mahno ile müştereken hareket ediyorlardı. Fakat ilk büyük muvaffakiyetinde mahno hareketinin zayıf ciheti meydana çıktı. . . mahno'nun, (ekaterinoslav) şehrini işgal eden bir kaç bin avanesi hatır ve hayale gelmeyecek surette çapulculuk, yağma-girlik ve vahşette bulundular.

Bu vaziyet daha fazla devam edemezdi. Mahno taraftarlarının aynı kumanda heyetine tabi olması, daha o zaman binlerce amele ve köylüyü ihtiva eden kızıl ordu teşkilatı içine girmeleri icab ediyordu. . . Fakat oldukça bir mevki sahibi olan mahno, Sovyet hükümetinin emrine itaat etmişti. . . Bütün vasıtalarla ordunun teşkilat, kumanda ve iâşe birliğini bozmaya çalıştı. . .

1919 Nisan'ında Ukrayna anarşistlerinin muhtelif temayüllerini cem ve temsil eden ([...]) isminde bir grup teşekkül etti ve derhal Sovyet hükümetine karşı muhalif ve düşman bir vaziyet aldı. . . Nokta-i nazarı şu cümle ile hülâsa edilebilir. [mademki şerait-i hazıra dâhilinde, burjuva tarz-ı idaresinden anarşizme doğrudan doğruya ve derhal geçilebilir, bedihidir ki bu istiklale en esaslı mani" proletaryayı hâkim sınıf mevkiine çıkararak ve Sovyet hükümetini tasfiye ederek derhal anarşizm rejiminin teessüsüne mani olan devletçi komünistlerdir. Binaenaleyh, Sovyet hükümeti ile hiç bir uzlaşma kabil değildir] nabatçılar, Sovyet hükümetini devirmek ve anarşist idealini tahakkuk ettirmek için lazım olan kuvveti, isyan hareketinde ve bilhassa, mahnovizmde buldular. Ve bu harekete bütün mevcudiyetleriyle zahir oldular. O derecedeki; anarşistler mahno'nun yanında bir (askeri ihtilalci komite) teşkil ettiler: bu suretle, mahnocular, anarşist idealinin tahakkuku için çalışan adamlar, yani, Sovyet hükümetinin düşmanları oldular. . . Anarşistler mahno'yu Sovyetlere karşı mücadele etmeye bütün kuvvetleriyle sevk ve teşvik ettiler. . .

Anarşistlerin naşir-i efkârı olan ([...]) gazetesi mahnoizm'in resmi organı oldu.

[702]

Fakat, makno'nun Sovyetlerle münasebatı fenalaştıkça, köylülerin en fakir ve mutavassıt kısımları, makno'dan ayrılmaya ve bin-netice bu hareket zayıflamaya başladı. Ve tabiatıyla maknovizmin bütün ideolojisi; bütün şiarları gittikçe daha fazla burjuva ruhuyla meşbu oldu. . . Zengin çiftçilerin menfaatlerini ifade etti.

1919 Nisan'ında (Denikin) tehditkâr bir vaziyet almıştı. Ve Sovyet hükümeti müşkül dakikalar geçiriyorlardı. İşte böyle bir zamandadır ki makno, işgal ettiği mıntıkadan askerlerini geri çekmek suretiyle cepheyi Denikin ordularına açtı. . .

Makno ve taraftarları: (serbest Sovyetler – serbest iş) şiarlarıyla çapulculuklarına devam ediyorlardı. . Ve bir sene müddet bu (seyyar anarşist cumhuriyet), kızıl ordu askerlerini rast geldiği yerde soymak, silahlarını almak, erzak depolarını yağma etmek, komünistleri katl-i am eylemek suretiyle yaşamaya çabaladı. Ve (serbest Sovyetleri) tesis etmek için, mevcut olan “Bolşevik Sovyetleri” lağvetti.

Fil-hakika, maknovistlerin baş şiarı ve hedefi şu idi: [Bolşevikler ölüme!. .] onlar, işgal ettikleri yerlerde her ne vakit ki bir hükümet ve idare kurmaya teşebbüs etseler, daima, zengin köylüler veya eski çarlık devrinin adamları iş başına geçerlerdi.

Burada makno hareketinin, Sovyet hükümeti tarafından tamamen mahv ve ifna edilinceye kadar geçirdiği bütün safhaları, Sovyetlerle itilaf ettikten sonra yine tekrar nasıl ihanet ettiğini göstermeye yer müsaid değildir. Yalnız, makalemi bitirmeden evvel, bu tetkikten çıkardığımız şu neticeleri tesbit etmek istiyorum. . .

1-Rus anarşistleri – tabii müstesnalarından sarf-ı nazar – amele ve fakir köylülerle beraber kapitalizme karşı mücadele etmemişlerdir. Belki (zengin köylüler – kulaklar) ve mürtecilerle beraber Sovyet hâkimiyetini proletarya, diktatorasını yıkmaya çalışmışlardır. Onlar, amele teşkilatında hiç bir nüfuz ve tesire malik olamamışlardır. . .

2-Rus anarşizmi, anarşiyi ve hükümeteşsiz cemiyeti derhal tesis eyleyeceğini iddia ettikten sonra, müdafaa ettiği esasları, her hareket ve faaliyetiyle tekzip etmiştir. Harb-i dâhili esnasında. . . makno hükümetine teşkilatçılar ve ideologlar vermiştir.

3-Faaliyete, “hürriyetle hürriyete” şiarıyla atılan Rus anarşizmi, makno hükümeti içinde kulakların, fakir köylüler ve amelelere karşı merhametsizce diktatörlüğünü tesis etti. Ve muntazam ve metodik çalışmaya en çok muhtaç olduğu bir zamanda tembellik ve tufeylilik ideolojisinin propagandacılığını yaptı.

4-“kızıl emperyalizm” e karşı mücadele ettiğini iddia eden Rus anarşizmi, hakikatte, itilaf hükümetlerinin ve büyük mali sermayenin ajanı oldu ve birçok defalar, beyaz orduya cepheyi açtı. . .

5-Rus anarşizmi, kızıl ordu teşkilatına, inzibatına karşı mütemadiyen hücum ettiği halde, ahmak köy burjuvazisinin ameleye karşı kin ve nefretini temsil eden kulaklar hükümetinin haydukları ordusunun başına geçti. . .

6-Rus anarşizmi, derhal mutlak hürriyeti tesis etmek bahanesiyle, inkılâpçı ameleleri öldürdü. Ve komünist rehberleri merhametsizce katl-i am etti.

7-Rus anarşizmi, bayrağına [amele kitlelerinin teşkilatı] şiarını yazdıktan sonra, hakikatte hiç bir muayyen programı ve ideolojisi olmayan ve tolstoyenler ve ahlakçılardan, hayduklara, canilere, çarlık zabitlerine ve diğer burjuva partileri döküntülerine varıncaya kadar herkesi ihtiva eden bir mürteciler teşkilatı olmuştur.

8-Rus anarşizminin en iyi ve idealist unsurları, nihayet, Rus anarşistlerinin takip ettiği yolun onu irticaa götürdüğünü anlayarak Sovyet hükümeti ile teşrik-i mesai etmekten başka bir çare olmadığı kanaatini hâsıl etmişlerdir.

Denilebilir ki, bugün Rusya’da, Sovyetlerle beraber olmayan bir tek anarşist amele yoktur.

Esasen; gayelerine sadık kalmış olan birçok hakiki ve idealist anarşistler, daha inkılâbın ibtidasından beri Bolşeviklerle beraber teşrik-i mesai etmişler ve hâlâda etmekte bulunmuşlardır. Bolşeviklerin anarşizm cereyanına karşı cebir ve tazyikinden bahsetmek gülünçtür.

Sovyet hükümeti tarafından hapsedilen ve kurşuna dizilenler; adi hayduclardan, apulculardan yahut dâhili ve harici irtica'la birleşerek amele hâkimiyetini devirmeye teşebbüs edenlerdendirler. Bu sonunculara karşı bile Sovyet hükümeti o kadar msamahakârâne davranmıştır ki büyük bir eser-i insaniyet göstererek bıraktığı anarşistlerden birçoğu bugün Berlin, Paris, Varşova'da, Sovyetler aleyhine propaganda ve su-i kasd tertibatı yapmakla meşguldürler.

Sadreddin Celal

TSTAN

[703]

[resim var]

“Leningrad” sokaklarında 7 Teşrinisani inkılâbı

Görüp duyduklarımın binde biri

Komünist devriyesinin önünden son süratle bir otomobil geçer.

-Otomobil dur!

- . . .

-Ateş ediyorum dur!

- . . .

-Bir anda patlayan dört silah!

Otomobilin dört lastiği taşlarda parçalanın dört çürük yumurta gibi parçalandı. . .

-Şoför! Vesikanı göster!

* * *

Büyük bir apartmanın kapıcı kulübesinde.

-Aman kapıcı arkadaş senden bir ricam var!

-Emredin beyefendi. .

-Sus. . . Duyacaklar. . Öyle şeyler söyleme ben beyefendi falan değilim. . . Vatandaşım vatandaş!

-Ne istiyorsun vatandaş?

-Sana şu benim kürkü vereyim, sen de bana gocuğunu ver!

-Benim eski gocuğu ne yapacaksın?

-Sokağa çıkacağım da. . . Üstümdeki kürkle çıkmaya korkuyorum. . .

* * *

Bankanın kapısında.

-Arkadaş yasak!

-Ben maliye komiseriyim!

-Nerede vesikan!

-İşte.

-Geç!

* * *

Çekada.

-Beyaz zabitlerin saklandığı apartman bulundu.

* *

Çekada bir saat sonra. .

-Mukavemet ettiler. . . Ateş ettik. . . Onu yaralandı. . . On beşi öldü. . . Sekizini getirdik.
. İçlerinde iki jeneral var. . .

* * *

Miting.

-Yoldaşlar. .

Yaşasın. . . Hurrrrrra. . .

* * *

-Lenin geçiyor. .

* * *

-Allo. . . Allo. . . Matmazel!

[704]

-Matmazel öldü. . .

-Yerine kim geldi

-Ben

-Peki ile ise lütfen matmazel!

-Matmazel öldü. . .

-Peki, canım ama siz kimsiniz?

-Ben matmazel değilim?

-Ya nesiniz?

-Bizimkiler için yoldaş. . . Sizin için vatandaş!

* * *

Lenin'in odası. . .

Lenin:

Birinci telefona – Allo. . . Allo. . . Bankayı işgal ediniz!

İkinci telefona – Cepheden dönen askerlere yer hazırlayın!

Üçüncü telefona – Ateş edin. . .

Karşıdaki komüniste – Bu akşam beşte içtima var. . .

Birinci telefona – Şimdi geliyorum

Önündeki kâğıda yazar – Bütün iktidar “şura” larındır!

* * *

Yüksek bir damın üstünden üç mitralyöz bir anda sokağa ateş açtı. . . Rüzgârın önünde eğilip dalgalanan bir tarla gibi sokaktaki kalabalık dalgalandı. . .

-Çabuk karşiki kilisenin damına mitralyöz çıkarın!

-Aç kapıyı. . .

-Açın kırıyoruz!

Kapı kırılır. . .

Papaslar:

-Allah'ın evi taarruzdan masundur!

-Sizin Allah'ın evi yalnız çarın sarayı idi. . .

* * *

Kışlık saraya hücum!

* * *

Yoldaşlar!

Buradaki her kıymetli eşya sizin sa'yınızın çalınması ile vücuda geldi. . . Onlar sizindir. . . Onları muhafaza etmek lazım!

* * *

Moskova'ya hareket eden ilk kızıl tren. . .

-Vay anasını şu birinci mevkie bak. . . Bu kadifelerde şişman göbekliler amma yayılmıştır ha!

-Parçala be!

-Parçalama arkadaş bundan sonra orada sen oturacağın.

* * *

Amele kadınları zenginlerin mahallesinde:

Yağlı saçlarımızı ateşleyerek

Evlerinde yangın çıkaracağız!

Çubuklarımızın kafalarıyla kıracağız

Camlarımızı!!"

* * *

Cepheden askerler dönüyor. . .

* * *

-Harbe karşı harp!

* * *

-Toprak köylünün! Fabrika amelenin!

* * *

Fabrikanın meydanı. . .

-Troçki'yi dinleyin!

-Dinlemeyeceğiz!.. .

-Dinleyeceksiniz! Çünkü sınıfımızın. . . Bütün dünya proletaryasının menfaati beni dinleyip Menşevikleri dinlememenizi icab ettiriyor! Dinleyin beni!

[705]

-Dinliyoruz!

* * *

Gece. . . Sokaklarda in yok cin yok. . .

Komünistler devriye geziyor!

* * *

“smolnide” içtima.

Lenin söz söylüyor!

O “7 Teşrinisani'den” bu “7 Teşrinisani” ye kadar tam “7” sene geçti. Şimdi Petrograd'ın ismi “Leningrad'dır”. . . “Leningrad” ın bir daha “Petrograd” olmamasını Türk amele ve köylüsü can-ı gönülden diler. . .

Teşrinisani İhtilali ve Türkiye

Türk padişahlığını yıkan ve memleketimizi kurtaran hareketi bil-vasita teşrinisani ihtilal-i kebiri doğurmuştur

İnkılâbımızın kazandırdıklarını, her gün ileriye yeni bir adım atmak suretiyle ancak muhafaza edebileceğiz

1917 senesinden evvel Türkiye halkının bir gün cumhuriyet şeklini kabul edeceği ve padişah sülalesini memleketten kovacağı kimin aklına gelirdi? Hatta Rusya çarlığı yıkıldığı zaman bile, dünyayı karıştıracak kabiliyette derinden gelen bir hareket karşısında bulunduğu zannedilmemişti. Çünkü mart inkılâbını müteakip çare self olan halkçı burjuvalar, çarlığın emperyalist siyasetinden tek bir nokta feda etmemişlerdi. Hele bizim için şekilden başka değişmiş hiç bir şey yoktu. Bu şerait altında Türkiye’de de hiç bir şeyin değişmesi tasavvur edilemezdi. İstanbul’u ve şarkî Anadolu’yu ele geçirmek için sabırsızlanan Moskof, pençesini ensemize yapıştırmak üzere tepinip duruyordu.

Vakta ki 7 teşrinisani 1917 gecesini, beşeriyet tarihinde ilk defa olarak teşkilatlı ve şuurlu proletarya sınıfı iktidar makamını, cebren ve kahiren ele aldı. Cihan sanki temelinden sarsıldı. İçtimai hareketi uzaktan veya yakından takip edenler, bu suretle vasil oldukları dönüm noktasından, umumi harbin – yani umumi mukatelenin tazyikiyle, yepyeni bir yola girmek için, âdemoğullarının, ilk adımı atmış olduklarını sezmişlerdi. İlk hamlede biz de bunun farkına varılamadık. Biz harbin lehimize neticelenmesi ihtimallerinin arttığı vehmiyle, hayali hesaplara dalmış, daha ötesini düşünemeyecek derecede serbest bir vaziyette idik. Brest – Litvosk müzakereleri esnasındaki halet-i ruhiyeyi tahattur etmek, o zaman vekayii ne kaba vasatı[ve sathi olmalı] bir tarzda tefsir ettiğimizi göstermeye kifayet eder.

Fakat hadiseler aldıkları istikamette o kadar süratle inkişaf ediyorlardı ki ileriye görmekte mümnaresi olanlar için bile – cereyanın önüne katılmış değillerse – doğru bir tahminde bulunmak imkânı yoktu. Mamafih uzun müddet üzölmeye mahal kalmadı. Parlak muahedelerin, kolay muvaffakiyetlerin semerelerini toplamaya vakit bulmadan, 7 Teşrinisani ihtilalinden beri henüz bir sene geçmemişti ki, merkezi devletlerin cepheleleri, en önde Bulgarlar ve biz olmak üzere, birer birer yarılmaya ve birer idam hükmünden başka bir şey olmayan mütareke-nameler imzalanmaya başladı. Bu, alman çizmesi altında hor ve hakir bir vaziyete düşmüş[e] benzeyen Bolşevik inkılâbının, hatıra gelmeyen parlak neticelerinden birincisidir. Bunu takip eden Almanya, Bavyera, avusturya, Macaristan inkılâblarından bahsedecek değiliz. Bunlar da doğrudan doğruya Rusya’da muvaffak olan hareketin devam ve tekerrüründen ibaret add edilmek lazımdır.

Ya Türkiye’de cereyan eden vekayii bununla alakası nedir? Bir kere düşünölsün! Rusya gibi menabii tükenmez büyük bir devlet, müttefiklerinden ayrıldığı, eski nizamın büsbütün yıkılmasından münbais herc ü merc içinde, bir gün evvelki menfaatleri lehine hayırhah bir bî- taraflık bile idame edemediği halde, itilaf emperyalistleri galebe çalmak [706] ve Türkiye’yi Sevr muahedesi mucibince, aralarında paylaşmak imkânını temin edebilmişlerdi. Türk köylü ve işçilerinin candan dostu olan Rus proletaryası, çarlığı devirmek fırsatını ele geçirmeseydi, vaziyetin ne şekil alacağını, beş yaşında bir çocuk bile kestirebilir. Fakat asıl

mesele burada değil. Çarlıkla beraber Rus emperyalizminin yedi kat yeraltına gömülmesi, bizim için bir ilk olduğu, herkesin itiraf ettiği bir hakikattir. Ve bu mevzu üzerinde pek çok yazı yazılmıştır.

Teşrinisani ihtilalinin yedinci yıl dönümü vesilesiyle bugün aydınlatmak istediğimiz nokta; bu ihtilal ile Türkiye milli hareketi ve bu hareketin arkası sıra götürdüğü siyasi değişmeler arasındaki münasebettir. Som seneler zarfında Türk milletinin inkılâbî hedeflere doğru baş döndürücü bir süratle ve emsalsiz bir azim ve celadette, arkaya baş çevirmeksizin, yol almasını görmek herkeste derin bir hayret uyandırmıştı. Ne olursa olsun bu gidişi beğenmeyenler, hariçte ve dâhilde öz menfaatlerine mugayir bulanlar, cemiyetin fevkanî²⁴ tabakatına mensup bir zümrenin, köksüz suni bir teşebbüsü karşısında bulunulduğunu ileri sürmek suretiyle kendilerini aldatmayı tercih ediyorlardı.

İnkılâba ve halka gönül verdikleri için, vaziyeti olduğu gibi görebilen tek mil samimi inkılâpçılarla birlikte, biz, bunda daha pek mühim bir takım tarihi amillerin müessir olduğunda şüphe etmiyoruz. Asırlardan beri saray uşaklarının kamçısı altında ses çıkarmadan köpek gibi sürünmek canına tak demiş olan Türk köylü ve işçisi, eline düşen ilk fırsattan – bu fırsat nereden gelirse gelsin – istifade edecek; mukadderatına hâkim olmak için lazım olan hareketi yapacaktı. Katiyetle iddia edilebilir ki, harici ve dâhili düşmanlarına karşı Türk halkının, açtığı bî-aman mücadele, onun kendi ruhundan fişkırmış, tarihi amillerin tazyiki altında bütün bir milleti şahlandırdığı için tabii ve zaruri bir tarzda muvaffak olmuştur. Şunu da ilave etmeliyiz ki, aynı Türk halkı yarın henüz iktisadi sahalara şamil olmayan kurtuluşunu tamamlamak, bu defa bil-fiil ve bila-vasıta icra-yı hâkimiyet etmek zamanı hulul ettiğini anlayınca, yine kendi ruhundan gelen bir hamle ile fuzuli vesayetleri başından atacak ve içtimai inkılâbını da kendi azmiyle başaracaktır.

[resim var]

Resim altı yazısı: Teşrinisani inkılâbı nasıl kazanıldı?

Bu böyle olmakla beraber, memleketimizde cereyan eden vekayide harici tesiratının da müttehem²⁵ ve kati bir rol oynadığını kaydetmek gerekir. Yoksa meselenin bütün bir cephesi unutulmuş olur; bu da hükümlerimizin aksamasını intaç eder. Rusya’da çarlık değil, herhangi cumhuriyetçi bir burjuva hükümeti olsa bizi rahat bırakacağına, müstakil yaşamamıza cevaz vereceğine, ihtimal veren akl-ı selim sahibi bir ferd var mıdır? Türk tarihi üzerine Rus tehdidi, boğucu bir kâbus gibi çökmüştü. Bu tarihin seyri esnasında, Türk halkı, dâhili vaziyetini ıslah edici tedbirlere başvurmak ihtiyacını çok defalar duymuştu. Fakat her defasında, tepesinde Rus yumruğunun tazyikini hissetmiş ve kımıldamak, silkinip sırtındaki tufeylileri atmak cesaretini – daha bedter bir akıbet korkusuyla – kendisinde bulamamıştı. Proletarya diktatörlüğünün Rusya’ya hâkim olmasıyla, vaziyet büsbütün değişti. Şimdi şarkımızda Avrupa emperyalizmine karşı isyan etmemizi, terakki ve inkılâb dairesinde yürümemizi, tasvip edici bir nazarla gören bir devlet bulunuyordu. Yalnız bu kadarı bizim o ana kadar izharından çekindiğimiz ve yüreklerimizde gizlediğimiz ihtilalkâr temayülleri galeyana getirmek için kifayet ederdi. Esasen orada olan harikulade şeylerin bize kadar gelen akisleri yoksul ve sefil halkımızın

²⁴ Üst.

²⁵ Şüpheli.

istiklal ve hürriyet aşkını kabartacak mahiyette idi – Rus köylüsü ilah makamında tanıdığı çarını bir tekmede başından defettikten sonra; artık düşünmeye, “olurdu olmazdı” demeye yer kalmıyordu. Bu parlak [707] numuneye imtisalen Türkiye’nin çalışkan halkı da itilaf emperyalizminin tasallutundan kurtulur kurtulmaz “lazım gelenlere” aynı tekmeyle aşk etmekte neden tereddüd edecekti?

Fakat 7 teşrinisani ihtilaliyle tahaddüs eden şerait bizim için bundan da daha müsaid idi. Sovyetler idaresi Türkiye’de olup bitene karşı, sadece hayırhah bir seyirci vaziyetinde kalmamıştı. Öteden beri düşman bellediğimiz komşu milletin başına geçenler, bir millet namına değil, cihan inkılâbı hesabına hareket ediyorlardı. Türkiye’de baş gösteren istiklal savaşının galebesi, cihan inkılâbının menafiine uygun geliyordu. Bunun için yeni dostlarımız bizi tebessümleriyle teşvik etmeyi kâfi görmediler. En muztar²⁶ dakikalarımızda imdadımıza koşmayı vazife bildiler. Manen ve maddeten mücadelemize yardım ettiler. Burada maddi muavenetleri mevzu-ı bahs etmek istemiyoruz. Kendileri bin bir çeşit güçlüklerle çarpışır, mahrumiyetler içinde kıvranırlarken, bize hediye ettikleri esliha, mühimmat ve altınların, o buhranlı anlarda bizim için kıymeti ne kadar büyük olursa olsun, asıl mühim olan oradan aldığımız feyzli fikirler ve mefkûre kuvvetidir.

Emperyalizme boyun eğmemek, tufeyliler saltanatına karşı isyan etmek, hurafelerden, ananelerden kuvvet alan padişahların halifelerin tılsımını yakmak, maddi kuvvete karşı mefkûre kuvvetiyle galebe çalınabileceğine inanmak. . . Hep 7 Teşrinisani inkılâbının bize telkin ettiği fikirlerdir. Hiç şüphesiz bunlar suni bir tarzda bize kabul ettirilmiş değildir. Halk, istiklal mücadelesindeki hızımızı, inkılâb aşkımızı bu menbada aldığımızın farkında olmamıştır bile. Bu fikirler, bu hisler sanki teneffüs ettiğimiz havada, üstünde koştuğumuz topraklarda uçuşuyorlardı. İskânla meskûn cihanın altıda birini alakadar eden muazzam bir ihtilalin aks-i tesiri başka türlü olamazdı. Ve tabii bir tarzda biz onların içimizden doğdukları, kendi mevcudiyetimizin mahsulleri olduğu hissini peyda etmiştik. Bunda büsbütün yanılmıyorduk. Fakat şuurumuzun derinliklerinde cidden mevcut olan bu nevi temayülleri meydana çıkara[ra]k, onlara hareket kabiliyeti veren miyar²⁷ 7 Teşrinisani ihtilalinin mucizesi olmuştur.

İnkılâbımızın bu cihan-şümül hadise ile o kadar yakın bir karabeti vardır ki, hatta [...] ait bir çok noktalarda, müdrük bir tarzda oradan ilham aldığımız aşikardır. İlk teşkilat-ı esasiye kanununda bunu sarahaten görmek mümkündür.

Hülâsa Türkiye’nin mütarekeden sonraki tarihi 7 Teşrinisani ihtilalinden müstakil olarak tasavvur edilemez. O şanlı ve kurtarıcı hadise, doğrudan doğruya değilse bile, dolayısıyla şarkımızdaki proletarya diktatörlüğü doğurmuştur.

* * *

Milli mücadelemiz ve siyasi inkılâbımıza her ne kadar kurtarıcı vasfını veriyorsak da, Türkiye’nin çalışkan kitlelerini hakiki kurtuluşa isal etmek için yapılan şeylerin, yapılması icab eden şeylerden ancak küçük bir cüzünü teşkil ettiklerini de unutmuyoruz. İnkılab, iktisadi ve içtimai sahalara teşmil edilmedikçe ve yoksul ve orta halli halk kitleleri hesabına milli istihsale iştiraki bir şekil verilmedikçe, işçi ve köylümüzün kendilerini kurtulmuş add etmelerinin yolu

²⁶ Zorlanmış.

²⁷ Ölçü.

yoktur. İnkılabî idaremiz bu olgun hale gelinceye kadar, kalın organlarla mazinin en azim itiyadlarına bağılı kalacağız. Ve halkımız ezilmekte devam edecektir.

[resim var]

Resimaltı yazısı: çarlık zamanında asilzadegân kulübü iken bugün umum amele birlikleri yurdu olan muhteşem saray

Bugün vaziyete hakim olanlar da bu istikamette bir temayül göremiyoruz. Fakat asarıyla müsbet bir şey varsa, o da memleketimizde burjuva halkçılığını tesis hususunda samimi arzular beslenildiğidir. Bu sahada da muvaffakiyetin bazı şartları vardır. Her şeyden evvel yapılan ıslahatı başarabilmek için, onlarla tezdad teşkil eden müessesatı – bütün mukavemetlere, yaygaralara [708] rağmen bila-tereddüd yıkmak; vaziyetin yamalı bir bohçaya dönmemesini ve tevazün²⁸ ve salâbet²⁹ husulünü temin maksadıyla her gün yeni bir sahada ıslahata girişmek zaruridir. Bir inkılâb “biraz dinleneyim!” derse irtica kuvvetlerinin tazyikiyle alçığa konmuş bir vücud haline gelir. Zamanın seyrini takip edemez olur. Bu sahada ilerlememek gerilemek demektir.

Bugün vasıl olduğumuz merhalede biraz fazla tevakkuf ettik. Muhafazakâr muhalefetin baş kaldırması bundan ileri geliyor. Artık yeni bir hamle, bir atlayış zamanı hulul etmiştir. Önümüzdeki ilk hedef, derebeylik bakayasını artık büsbütün silip süpürmek olmalıdır. Bunun için de taşra mütegalibesine belini doğrultamayacak bir darbe indirmek lazımdır. Şiarımız:

Vilayat-ı Şarkiye, Trakya ve İzmir'deki bütün çiftliklerin bila-bedel istimlâki ve toprağı olmayan veya az gelen yoksul köylülere taksimi, olmalıdır.

Hükümet bir taraftan bu şiarı tahakkuk ettirir, bir taraftan da emval-i metrukeden olan emlaki tevzi edeceğine evkaf ile birlikte umumi ve müstakil bir emlak idaresi altında işletir ve iradını mübadillerden küçük müstahsillerin teşkil edecekleri kooperatiflere ikrazat ve temin-i maişetten aciz olanlara yardım gibi hususatta istimal ederse, günün en mübrem ihtiyaçlarını tatmin eder ve inkılâbî vaziyeti sağlamlaştırır.

Maçka 4 Teşrinisani

Doktor

Şefik Hüsnü

²⁸ Denklik.

²⁹ Metanet, katılık, dayanıklılık.

[resim var]

Resimaltı yazısı: 1905 ihtilalinde sokak muharebesi

Troçki Kızıl Ordu İçin Ne Söylüyor?

[resim var]

Resimaltı yazısı: kızıl ordu neferi – boris efimof'un eseri

. . . Bundan evvelki senelerde olduğu gibi bugün de, kızıl ordunun menfaatleri ve ihtiyaçları, memleketin ihtiyaçlarına ve menfaatlerine kati bir surette merbuttur. Bu son seneler zarfında proletarya devleti; muhtelif milliyetlerdeki işçilerden müteşekkil milli cumhuriyetler ittihadı şeklinde kati şeklini aldı. Kızıl ordu; içinde, beşeriyetin tarihinde ilk defa görüldüğü üzere komşu milletlerin serbest bir surette mukadderatlarına hâkim oldukları ve gayr-ı kabil-i inhilal bir ittihad halinde birleştikleri hudutları muhafaza ile mükelleftir.

Sovyet hükümetinin mevcudiyetinin ilk aylarında, inkılâbın ve aynı zamanda kızıl ordunun rehberi ve mürşidi, misal olmak üzere, (inkılâbdan beri, tüfek taşıyan [709] insanlardan artık korkmuyorum) diyen ihtiyar Finlandiyalı fakir bir kadının sözlerini naklediyordu. Bu misal, ordu ve donanma için Lenin'in vasiyeti olacaktı: nerede yaşarlarsa yaşasınlar, hangi millettense olsunlar, işçiler, tazyik ve esaret altında yaşayanlar, esirler, kızıl ordudan korkmazlar. . . Onun kılıcı; yalnız istismarcılara ve müstebitlere karşı çevrilmiştir.

-Troçki-

– İnkılabî Vecizeler –

-Esaret ve istibdadın en büyük tahribatı fikirler ve vicdanlar üzerinedir. Gözleri kaybeden bir alile kıyasen ruh ve duygusu öldürülen bir adam ne kadar daha bedbahttır.

-Harb üserası için zillet ve sefalet muvakkattir. Maişet Kerbela'sı esirlerinin ise müddet-i esareti ne kadar medid. . .

-Verilen haklar icabında gene alınabilecek şartlarla verilir. Alınan haklar ise yaşayacak ve yaşatacak kudreti haizdirler.

-Ölümden korku başladığı gün hayata karşı olan liyakat hitama ermiş demektir.

-Hayat ve hadisatın revişini takip etmeyen kanunlar ve insanların ayaklarına dolatılmış birer zincirdir. Ağrılık ve ızdırabı ise yalnız vücut üzerine değil – daha elim olan – ruhlar ve hisler üzerinedir.

-Haksız olmayanlar için, halkın hak mücadelelerinde hiç bir korkunçluk yoktur. Halktan korku hakka muhabbetsizlikten başlar.

15 Ağustos 340

Sa'i

Kara Kuvvet

İçimizden kara bir kuvvet ayaklandı yine.

Sarsarak şüpheli vicdanları iblis lain³⁰
Yine vermiş bir asır-dide silah ellerine:
Yine kalkanları kuran, yine hançerleri din!
Bunlar efsane olan kanlı otuz bir mart'ı
Yine kıpkırmızı ihzar ediyorlar yarına,
Halkın idamına fetva çıkaran saltanatı
Koşuyorlar yine taç etmek için başlarına.
Dönmeden tersine tarih, uyan ey kardeş uyan,
Bil ki cennet denilen yer sana bir mahbustur.
Bil ki ikbalini bir tahta esarete bulan
Cübbeler perdedir imana, sarıklar bezdir!

1338

Murad oğlu

Arkadaş. Aydınlik artık sana kuvvetle göğüs gerebilecek. Sahifelerinde ne istersen ara.
. . Bulacaksın. Külliyyatını yeniden tab ettirdi. Aydınlik idarehanesine koş. Oradan al.

[710]

[resim var]

Anatol Frans

(Anatol Frans) uzun bir ihtizar³¹ devresinden sonra öldü. 1844 senesinde tevellüd etmişti. 80 yaşında idi. Anatol Frans – asıl hakiki ismi ile Fransuva tibolet – in çocukluğu, kitaplar diyarında geçti. Çünkü babası volker iskelesinde tabi idi. Yazı yazmak arzusuna çok erken kapıldı. Tabi (lumer) in dükkânındaki edebi münakaşalara kabul edilen Anatol Frans, ilk şiirlerini yazıyordu. Kısavye rikard'ın muavenet-i tahririyesiyle bir takım tiyatrolar yazdı. Sonra lumer'in klasik külliyyatına birer mukaddime teşkil eden, edebi tenkidlerini yazmaya başladı. Yavaş yavaş şu güzel romanlar serisi vücuda geldi: (silvester bonak'ın cinayeti – tesis – kızıl zambak – Baltazar dostumun kitabı – jak suruyyen'in arzuları. . .) bu kitaplar ona cihan-şümül bir şöret temin etti. Sonra kurun-ı hazıra tarihini yazdı. Dört cild teşkil eden (edebi hayat) 1, penguenler adası – beyaz taş üzerinde – ilahlar kana susamış – Latin zekâsı – iyi devirlere doğru.) yirminci asır edebiyatının bütün lisanlara tercüme edilmiş şaheserleridir.

* * *

Jures'in büyük dostu olan, Anatol Frans, yalnız büyük bir muharrir olarak kalmadı. O parti hareketlerine de iştirak etti. (*Humanité* – insaniyet) gazetesi[*ni*] daima ziyaret ederdi. Burjuvaların bütün dedikodularına rağmen sosyalist, hatta komünist olduğunu ilan etti. O, ekseriya, amele içtimalarında, mitinglerde, hatta bazı sokak nümayişlerinde bile görülürdü.

³⁰ Herkesin kınadığı.

³¹ Can çekişme.

Bazıları bu muharririn, nasıl bir mantıksızlıkla, o yüksek istihzasıyla bütün insanları ve partileri tenkid ettiği dar-ül-mesaisini terk ederek bu şekildeki faaliyetlere karıştığına hayret ediyorlardı. Dreyfus'u meselesi esnasında, 1898 senesinde ki Anadolu Frans siyasi hayata atılmış, parti kavgalarına karışmıştır. O zamandan itibaren faal bir surette alakadar olmaktan vaz geçmemiştir. Ne kadar şedid bir lisanla erkân-ı harbiyenin cinayetlerine, jenerallerin hayvanlıklarına, politikacıların ve mebusların alçaklıklarına karşı hücum etmişlerdi. Mitingden mitinge gidiyor ve bütün cumhuriyetlerle beraber intihabatına iştirak ediyor ve onları nasyonalist irticaa karşı ayaklandırmaya çalışıyordu. Bilhassa papazları, Cizvitleri en büyük, hain düşman olarak itham ve telin ediyordu.

1905'te Rus ihtilali olduğu zaman, iş borsasında, mil kolunda, trokadero'da, katil çarlığın Fransız burjuvazisinin onunla yaptığı o müthiş ittifakın aleyhinde bulunmak Rus istikrazına mani olmak için yapılan birçok içtimalarda hazır bulunmuştu. Bu [711] mücadelenin devamı müddetince mutlakiyet-i idareye ve katil çarlığın rezaletlerine karşı teskin edilmez bir gayz ve hiddet ve istikrah ile köpürüyordu.

1917'de ikinci ihtilal vukua gelince yine eski hararet ve heyecanını buldu, ihtilalin seyr ve inkişafı[*m*] büyük bir alaka ve heyecanla takip etti. Her taraftan maruz kaldığı bütün mukavemetlere rağmen, Bolşeviklerin zaferini alkışladı, onları müdafaa etti. Fevk-el-beşer faaliyetlerine iştirak ettiğini ilan etti. .

Fakat hakikatte şunu da itiraf etmeliyiz ki, son seneler zarfında büyük muharrir, komünizm hareketine iştirak etmemiştir. Bu vaziyet bizim için hiç de şayan-ı hayret değildir, tamamıyla kabil-i izahtır.

Şüphesiz en yüksek ve insani fikir ve hislere fitraten mütemayil Anatol Frans komünizmi en insani bir ideal olarak kabul etmişti ve sermayedarlığın aslında pek şayan-ı nefret olduğunu, beşeriyeti muzdarip eden bütün acıların menbaini teşkil ettiğini biliyor ve onu mahvetmek lazım geldiğini anlıyordu. . . Aynı zamanda içtimai inkılâbı proletaryanın yapacağını da idrak ediyordu. Fakat işte burada duruyordu. Tasavvur etmiyordu ki hain kuvvetleri mağlup edebilmek için, bila-tereddüd yine cebir ve şiddet kullanmak lazımdır.

Aynı su-i tefehhümdür ki onun, vukuu zaruri olan bazı feci ve kanlı safhaları filozof hassasiyet ve idrakine dokunan Fransa ihtilal-i kebirini bir (blok – bir küll) halinde kabul ve telakki etmesine mani oldu. Ve nihayet kati harbin çetin ve feci zaruretlerini ve aynı zamanda inkılâbın zaferinden sonra mağlup irtica kuvvetlerinin mukabil hücum ve taarruzlarını görünce tereddüd etti.

Anatol Frans, komünizme, demokrasi yolundan gelmişti. Fakat fenalıklarını harikulade bir kuvvetle tasvir ettiği muzlim ve korkunç kuvvetleri mağlubiyete götüren hareketin son safhasını, fikren olsun, yaşamış ve geçmemiştir. Hâlbuki proletarya sınıfı Rus inkılâbına tam ve kati bir surette itimad etti; burjuva zulm ve tazyikinin her günkü tecrübesi onlara, tarihin tayin edeceği zamanda kendilerine teveccüh edecek olan çetin ve mühim vazifelerini öğretmiştir.

Onlar kendilerini ve bütün beşeriyeti kurtarmak için yarı yolda kalamayacaklarını biliyorlar. .

Fakat, artık kaybolan büyük muharrir olan hürmet ve şükranları daima baki kalacaktır. Çünkü o, daima onların nefretlerine ve haklı hiddetlerine iştirak etmiş, bundan dolayı muhitinin birçok batıl fikir ve telakkileriyle çarpışmıştı; çünkü bila-merhamet yaptığı tenkid ve tezyiflerle para kuvvetini, militarizmi ve Katolikliği kökünden sarsmış ve baltalamıştı. Ve zamanımızın edebiyatçıları, muharrirleri, sermayenin ve sermayedarların önünde, hakir ve zelil muhafız ve müdafileri olarak alçaldıkça, işçiler, tam yirmi beş senedir ali-i cenab kalbini, vasi ilmîni ve harikulade muharrirlik iktidarının nüfuz ve itibarını kendi gayelerine hasreden Anatol Frans'ın büyük ismi önünde daima hürmetle eğileceklerdir.

Leman Sadreddin

TÜSTAV

[resim var]

Resimaltı yazısı: “*Karenkebi*” in davası

İçtimaiyat Cephesinde Anatol Frans

Zamanımızın bu en meşhur muharrir ve sanatkârının kıymet-i edebiyesi az çok herkesin malumudur. Bu hususta matbuatta zaman zaman birçok şeyler yazılmıştır ve yazılacaktır.

Biz yalnız, eserinin içtimai sahadaki tesir ve ehemmiyetini göstermeye çalışacağız.

Anatol Frans, bilhassa ve münhasıran bir “münkir³²” idi. Fıkr-i tenkidi, hiç bir akide ve kanaati esirgemiyor, hiç bir ideal ve mabuda hürmet etmiyordu.

Hiç kimse onun kadar kuvvet ve maharetle bu halaskâr yıkıcılık vazifesini yapmadı. İnsanları daha iyi bağlamak ve esir etmek için icad edilen şeylerden hiç biri onun tenkid ve istihzasından kurtulamadı. O yalnız burjuva değil, beşeri riyyayı da tahlil ve teşrih etmekte, ruhun derinliklerine kadar inerek, ahlaksızlıkları, hamakat³³ları, küçük ve büyük yalanları meydana çıkarmakta; içtimai silsile-i meratibin üzerine istinad ettiği menfaat ve hodbini his ve ihtiraslarını göstermekte herkesten mahirdi.

Les opinions de jérôme coignard – L’Orme de mail – mr, Bergeret à Paris – L’île des pingouins Crainquebille. . . İsimlerindeki eserleri, en şayan-ı hürmet esaslarını birer birer yıktığı cemiyete karşı müthiş birer itham-namedir.

Anatol Frans’ın eseri, burada, sarfı tecrübî safhasında tevakkuf ediyor. Nihayetine, had-ı gayesine kadar varan (rayb³⁴iliği – septisizm³⁵i) onun daha ileri gitmesine müsaade etmemiştir.

Anatol Frans, – temiz ve yüksek muharrirliği müstesna – felsefi ve içtimai nokta-i nazardan, gülererek “zaruri harabeleri” biriktiren bir (put kırıcı – kasir-ül-esnam³⁶) dan başka bir şey değildi.

Şüphesiz ki bu raybîlik onun kuvveti oldu; çünkü fikrinin kurtuluşunu ve yükselmesini ona borçludur. Fakat aynı zamanda zaafı da oldu; çünkü onu bir meslek ve sistemin kaideli istinadından mahrum bıraktı.

Anatoli Frans’ın bazı husustaki zaafalarını[*³⁷] tereddüdlerini, kararsızlıklarını bununla izah edebiliriz.

[713]

³² İnkâr eden.

³³ Budalalık, anlayışsızlık.

³⁴ Şüphe.

³⁵ Şüphencilik.

³⁶ Put kırıcı.

³⁷ [*] anatoli frans’ın zaafına misal olmak üzere mütarekeden sonra, dünyanın mukadderatını halletmek üzere toplanan dörtler meclisine itimad etmesini ve o esnarlarda, pek haksız olarak, emperyalist uşağı venizelos’u metheden türkiye aleyhinde bir makale neşretmesini gösterebiliriz.

Bu sebepten dolaydır ki o, bir zaman, “adalet harbi” ne inandı. Çünkü içtimai ve iktisadi bir sisteme malik olmadığı içindir ki yalnız hayat ona rehber oluyordu. Ve akıl zekâsı, hatasıyla alay etmezden evvel, bir müddet bocalıyor, yanlış yoldan yürüyordu.

Fakat yine, raybîliğinin bu muvakkat gaybubeti zamanlarındadır ki Anatol Frans, siyasi mücade[le]lerde, inkılâpçılarla beraber yürümüşür.

Anadolu Frans’ın iyiliği, asalet-i fikriye ve ruhiyesi her türlü şüphenin fevkindedir. Dreyfus meselesine iştirak etti. Rus inkılâbını hararet ve heyecanla selamladı. Her zaman ileri fikirler, bilhassa komünizm için muhabbet ve takdirini izhardan çekinmedi. O biliyor ve görüyor ki, ahlaksızlık, adilik, menfaat ve hodbinlik mazlum sınıfların kurtuluşuna çektiği sed mümanaata rağmen beşeriyet[e] refah ve ahenk hâkim olacağı bir istikbale doğru yürüyor. Ve bu tasavvur onu heyecana getiriyordu.

İşte bunun içindir ki biz bu namuslu, dost, iyi kalpli insanı seviyoruz. Ve onun hatırası bizde; en yüksek muharrir ve edibe karşı olan hürmet ve takdirimize müvazi olarak, yaşayacaktır.

Üçüncü Beynelmilel'in Program Layihası

Mabad

Emperyalist Cephenin Yarılması ve İçtimaî İnkılab Devresi

Sınıf mücadelesinin daha harp esnasında başlayan şiddetlenmesi en hassas kısmında, "Rusya'da, emperyalist cephenin yarılmasına müncer oldu. Böylece pek müsaid bir şerait sayesinde burjuva idaresini deviren Rus proletaryasının başardığı teşrinisani inkılâbı cihan proletarya inkılâbı devrini küşad etti. Rus inkılâbı bu cihan-şümül inkılâb zincirinin bir halkasıdır.

Bunu takip eden ve geçici bir muvaffakiyetten sonra proletaryanın mağlubiyetiyle hitam bulan (Finlandiya, Macaristan, Bavyera) veya ihtilalci komünizmin faal düşmanı sosyal demokrasinin hıyanetiyle yarı yolda tevkif edilen (avusturya, Almanya) proletarya isyanları beynelmilel inkılâbın inkişafında bir takım merhaleler idi. Bunların seyri esnasında proletaryanın burjuva hayalleri zail oldu ve komünist ihtilalinin kuvvetleri temerküz etti.

Demek oluyor ki, cihan proletarya hareketinin teşkilat merkezi olan Sovyetler ittihadının mevcudiyeti yalnız başına müstesna bir ehemmiyeti haizdir. Sovyetler ittihadı sadece mevcut olmasıyla, sermayedarlık sisteminin bağrında açılmış öyle bir gediktir ki küre-i arzın altıda biri üzerinde sermayedarlık idaresinin esasında muhalif bir idare yaşıyor. Diğer cihetten Sovyetler, proletarya hareketinin en metin müfrezesidir. Zira orada devletin bütün vesait ve menabii amele sınıfının emri altına vaz edilmiştir.

Hal-i inkişafta olan beynelmilel ihtilalde, sosyal demokrasi, idare ettiği sendikalarla birlikte aksi inkılâbın en mühim amili olmuştur. O her memlekette harb esnasında emperyalist hükümetlere müzaheret etmek suretiyle (sosyal patriyotizm, sosyal şovenizm) amelelerin menafiine hıyanet etmekle iktifa etmedi. Brest Litvosk, Versay muahedeleri gibi gasb ve garet muahedelerini müdafaa etti. Proletarya isyanlarının kan içinde boğulması esnasında ceneraller faal bir kuvvet olmuştu (nevski); ilk proletarya cumhuriyetine (Rusya'ya) karşı silahla mücadele etti, iktidara geçen proletaryayı (Macaristan'da) burjuvazyaya sattı; cemiyet-i akvam namını taşıyan şekavet şirketine dâhil oldu (alber toma). Sosyal demokrasi açıktan açığa müstemleke esirlerine karşı efendilerle beraber oldu (İngiliz Labor partii) sosyal demokrasinin sulh-perver cenahı (merkez) envai sulh-perverâne hayallerle ve adem-i mukavemet propagandasıyla amele sınıfının maneviyatını kırdı. Bu suretle sermayenin eline bilhassa ihtilalin buhranlı dakikalarında en iyi silahı vermiş oluyordu. Hülasa sosyal demokrasi burjuva cemiyetinin son ihtiyat kuvvetlerini ve en metin kalesini teşkil eder. Ameleleri yumruğu altında tutmak ve onların teyakkuz³⁸unu uyutmak için burjuvazinin kullandığı bir aletten başka bir şey olmayan sosyal demokrasi gibi façizm de kitlelerin hoşnutsuzluğundan bil-istifade bunu aksi inkılâb istikametine tevcih etmeye aynı tarzda yarayan diğer bir şekildir. Tabii (normal) sermayedarlığa yabancı olan bu iki [714] usul-ı sermayedarlığın umumi buhranını izhar ederler ve aynı zamanda inkılâbın seyrini güçleştirirler.

³⁸ Uyanıklık.

Amele sınıfı arasında emperyalist hayalatın tedricen zail olması proletaryayı sosyal demokrasi ve façizmin nüfuzundan kurtarır ve mücadele esnasında ihtilalci amelenin büyük bir beynelmilel cemiyeti halinde birleşen komünist partilerine müsait bir zemin hazırlar. Bu büyük beynelmilel cemiyette komünist enternasyonalidir. Komünist enternasyonalisi beşeriyeti her ü merçten, sefaletten tefessüh halinde bulunan sermayedarlığın onu içine attığı müthiş dağınkılığında, tabiata muhalif ve nice sene muharebelerden halas edecektir. Proletarya ihtilalle bu muharebelerin önüne geçmezse, burjuvazi, milyonlarla işçileri ve bizzat kendi medeniyetini top darbeleriyle imha etmeye hazırdır. Komünist beynelmilelin beşeriyeti isal edeceği komünizm haricinde ancak ölüm ve inhilal vardır.

[resim var]

Resimaltı yazısı: “severdlof” komünist üniversitesi

TÜSTAV

İşin Kurtuluşu ve Komünist Cemiyeti

Sermayedarlığın dâhili tezadlarının imhası

Komünist enternasyonalinin istihdaf ettiği son gaye sermayedar cemiyeti yerine komünist cemiyetini ikame etmektir. Bütün iktisadi tekâmülün hazırladığı komünist cemiyet beşeriyet için yegane çıkar yoldur. Zira yalnız o, sermayedarlığı zaruri bir tarzda kendi mahvına sürükleyen esaslı zıddiyetleri ortadan kaldırır.

Komünizm, cemiyetin sınıflara ayrılmasına yani içtimai anarşiye mani olur. Birbirine karşı mücadele eden sınıflar yerine işçilerin büyük cemaatini ikame eder. Sınıflara ayrılmış cemiyetlerde insanların kendi aralarında mücadelelerinden münbais olan cesim masraflara mahal kalmaz ve bu suretle serbest kalan kuvvet ve azim tabiatı ram etmeye ve beşerin kudretini artırmaya sarf olunur.

Bir müşterek malın haline getirilen istihsal vasıtaları üzerinden ferdi mülkiyeti ilga etmekle, komünist cemiyet, rekabetin basit kuvveti ve içtimai istihsalin kör körüne yürüyüşü yerine, susul dairesinde ve mantıki bir tarzda teşkilatlanmış bir istihsal vaz eder. İstihsal anarşisini ve rekabetle birlikte muharebeleri de ilga eder. İstihsal kuvvetlerinin akla sığmaz israfı ve cemiyetin ihtilaçlar içinde inkişafı yerlerini bütün menabiin usul ve idaresinde işletilmesine ve her şeyin fevkinde ehemmiyeti olan, müsalemetkârâne ve muntazam bir iktisadi tekâmüle terk eder.

Ferdi mülkiyetin ve sınıfların ilgası insanın insan tarafından her türlü istismarının da ilgasını icab ettirir. İş, başkaları hesabına bir gayret olmaktan çıkar; zenginler ve fakirler arasındaki farklar silinir. Aynı zamanda bir sınıfın diğer sınıflar üzerindeki tahakkümüne hizmet eden cihazlar ve bunların başında ve milliyet de zevale uğrar. Bir sınıfın tahakkümünü tecessüm ettiren ve milliyetin ortadan kalkması sınıfların ortadan kalkmasıyla mütenasiben vukua gelir. Ve milliyetin zevaliyle alel-umum zecri ve cebri muamelatta ziyanla olur.

Sınıfların ilgası maarifte her türlü inhisarın nihayet bulmasını istilzam eder. Tahsil-i alem de dâhil olmak üzere her türlü tahsil herkese açıktır. Bu vaziyette bir insan zümresinin diğerlerini nüfuz ve tahakkümü altına alması imkânsız olur ve beşeriyet teknil hars sahalarında kabiliyet dehalar için cesim bir ıstıfa³⁹ ve tatbik meydanı olur.

Artık hiç bir içtimai mânia istihsal kuvvetlerinin neşv ü nümasına engel olmaz. Ne istihsal vasıtaları üzerinde ferdi mülkiyet, ne menfaat-perestâne hesaplar, ne kitlelerin suni bir tarzda idame ettirilen cehaleti, ne de bunlarda sermayedar cemiyetinde [...] terakkisine hail olan fakirliği, ne de gayr-ı müstahsil müthiş masraflar komünist cemiyetinde artık yoktur.

[...] ve fennin ittihadı, istihsalin ilmi bir teşkilata mazhar olması; aleni muhasebat ihşaiyat, teknil iktisadi ihtimaliyatın mevki-i istifadeye konulması (müesseselerin mantıki bir tarzda tevzii, tabii kuvvetlerin merkezleştirilmesi ve bunlardan azami istifade). . . İşin kabiliyet-i istihsalîyesini had-ı azamisine çıkarır ve ilimlerin sanatların kudretli bir inkişafı için azm-i beşeri serbest bırakır.

³⁹ Seçim.

İstihsal kuvvetlerinin inkişafı, bütün beşeriyete, yeni [715] cemiyette refahını tezyid etmek için geniş imkânlar hazırlayacak ve bin-netice tarihte misli sebk etmemiş bir medeniyet derecesine erişmeyi mümkün kılacaktır. İlk defa tevhid edilmiş ve sonra içinde mahsur kalmaktan kurtulmuş beşeriyetin bu yeni harsı, insanlar arasında cari olacak sarîh ve şeffaf münasebetler üzerine kurulacaktır. Bunun içindir ki, o her nevi fetişizmi; dini, batıl itikadları ve taassubu kati bir tarzda toprağa gömecek ve fevkalade bir kudreti haiz insani aklın inkişafına büyük bir hız verecektir.

Burjuvazinin Devrilmesi ve Komünizm İçin Mücadele

Geçit devresinin umumi evsafı

Komünist idare ile emperyalist idare arasında zaferler ve mağlubiyetlerle dolu proletaryanın bir uzun mücadele devresi imtidad eder. Bu sermayedarlığın bazen geçici yükselmelerle müterafık bir inhitat devresi; bir milli muharebeler ve müstemleke isyanları had-i zatında ihtilalci proletaryanın hareketleri değilse de, emperyalizmin tahakkümünü baltaladıkları cihetle afakî bir tarzda cihan proletarya ihtilalinin birini teşkil ederler. Ve bu devre sermayedar devletlerin yeni doğan sosyalist devletlere karşı müsellaah ve muslihane mücadeleleri devresidir. Öyle bir devre ki, onda zıd içtimai ve iktisadi sistemler arasında aynı zamanda muvakkat itilaflar ve öldürmeye bir düello cereyan eder. Hülâsa proletaryanın mücadeleleri, ızdırıplar ve mahrumiyetler bahasına kazandığı zaferi cihanda iktidarının salâhiyet peyda etmesini müteakip hummalı bir inşaat devresi başlayacaktır. Bir memlekette diğer memlekete sermayedarlık [...] tehalüf⁴⁰ü ve ihtilal harekâtının tenevvü⁴¹ü icabı zaruri bir tarzda yeni kurulan idare tehalüf eder. Bu uzun geçit devresinin vâsıf-ı mümeyyizi budur. İktidarın proletarya tarafından zabtı sosyalist iktisadi [...] muslihane bir tarzda inkişafının mukaddematını teşkil eder. Proletaryanın bizzat kendi tabiatını yeniden yapan fikri inkişafı da aynıyla bu zamanda bededer. Bu sayede proletarya cemiyeti tek mil sahalarda sevk ve idare kabiliyetini ihraz eder ve bu [...] terbiye işinde diğer sınıfları da arkasından sürükler ve bu suretle umumiyet üzere sınıflar zevalini hazırlar. Proletarya diktatörlüğü ve bilahare içtimai nizamın tebdili için, ashab-ı emlak ve sermayedarlar blokuna karşı olan mücadelede amelelerin ahlaki ve siyasi hâkimiyeti altında amele ve köylü bloku teşekkül eder. Heyet-i mecmuasında geçen devresini temeyyüz eden sosyalist iktisad [...] büyümesi ve proletaryanın ve alel-umum işçilerin fikren inkişafıdır. Bu tarihi vazifelerin tahakkukundan sonra da cemiyet bir komünist cemiyet halini almaya başlayacaktır.

Komünizm İçin Mücadelenin Zaruri Şartı Proletarya Diktatorasıdır

Sermayedar cemiyetinin komünist cemiyete tahavvül etmesinin zaruri şartı, onuz beşeriyet için hiç bir terakki imkânı olmayan nokta ve hareket: burjuvaz devletinin ihtilalkârâne bir tarzda devrilmesi ve amele sınıfı tarafından iktidara vaz-ı yed olunmasıdır. Amele sınıfı her şeyden evvel düşmanı ezmeye ve yeni nizamı tarsin etmeye azmetmiş olmalıdır. Proletarya diktatorası, işte içtimai inkişafın en sade şıarı.

⁴⁰ Zıt olmak, uymamak.

⁴¹ Çeşit çeşit olmak.

Proletarya tarafından iktidarın zabtı, proletarya kitlelerinin mücadele cihazları vasıtasıyla burjuva devlet makinesinin tahribinden ve yeni sınıf hükümetinin proletarya hâkimiyetinin – teşkilinden başka bir şey değildir.

Kaide-i umumiye olarak, proletarya devletinin en mantıki şekli 1871 Paris komunası tecrübesini hadsiz bir derecede genişleten Rus ve Macar ihtilalleri tecrübesiyle sabit olduğu üzere Savyetler devletidir. Bu tip doğrudan doğruya kitlelerin en geniş hareketinden doğduğu cihetle, onların en büyük faaliyetlerini ve dolayısıyla galibiyet için en büyük şansları temin eder.

Savyetler şeklindeki devlet ile burjuva diktatorasının daima tebdil-i kıyafet etmiş bir şekli olarak burjuva halkçılığı arasında kati bir ziddiyet mevcuttur. Burjuva halkçılığı altında amele teşkilatlarına az çok bir tahammül gösterilir. Proletarya halkçılığında ise bunlar proletarya devleti cihazlarının başlıca istinadgâhıdır.

Burjuva halkçılığının aksine olarak Savyet devleti kendi sınıf mahiyetini açıktan açığa itiraf eder ve açıktan açığa ahalinin kahir ekseriyeti menfaatine istismarcıları ezmeyi gaye edinir.

Burjuva halkçılığı sermayedarlar sınıfının, istihsal vasıtaları ve edna⁴² ehemmiyeti olan bütün maddi kıymetler üzerindeki inhisarına ilişmemekle, sadece bundan dolayı amelelerin kanunen haiz oldukları hakları ismi var cismi yok kabilinden bir tevehhüm menzilesine indirir. Savyet devleti amele matbuatının serbestisini ve amele teşkilatlarının işlemesini maddeten temin etmek suretiyle bu haklardan istifade şeraitini tahakkuk ettirir.

[716]

İstismar sistemleri altında, cins, ırk, din ve milliyet farklarından münbais olan vatandaşlar arasındaki müsavatsızlığı ilk defa olarak, proletarya halkçılığı ilga; ve hiç bir sermayedar memlekette mevcut olmayan bir müsavat tesis eder.

İşçilerden mürekkep cemiyet içinde geniş bir halkçılık tahakkuk ettirmekle proletarya halkçılığı ve onun cihazları kitlelerle hal-i temasta bulunurlar ve onları devletin idaresine iştirak ettirirler. Mebusları azletmek ve geriye çağırma hakkı, teşrii ve icrai kuvvetlerin birleştirilmesi, intihabatın coğrafi taksimata göre değil iktisadi vahdetlerde (fabrika, işhane ilh. . .) yapılması! Bütün bunlar parlamenter burjuva cumhuriyeti ile Savyetler marifetiyle icra-yı ahkâm eden proletarya diktatorası arasındaki farkları göz önünde tecessüm ettirir.

Bütün işçilerin ve en başta köylülerin rehberi ve pişdarı olan amele sınıfı, ilk zamanlar amirliğini bazı kanuni imtiyazlarla tevsik etmek mecburiyetindedir. Bu imtiyazlar mütebaki işçiler ve onların arkasından bütün hemşehrilerin, yeni nizamın tesiri altında yeni bir terbiye aldığı nisbette tedricen zail olacaklardır.

İktidarı zabt etmenin en ruhlu kısmı, burjuvazinin esliha üzerindeki inhisarının imhası ve bu eslihanın proletarya elinde temerküz ettirilmesidir. Proletaryanın düşmanlarına karşı mücadelesinin temel taşı burjuvazinin silahtan tecridi ve bizzat proletaryanın silahlanmasıdır.

⁴² En alçak, pek az, çok yakın.

Aynıyla ihtilalkâr sıkı bir inzibata müstenid olarak müsellaah kuvvetlerin teşkilat işi sınıf temeli üzerine kurulmasıdır. Bu temel proletarya diktatörlüğünün bünyesine tevafuk eder. Ev sınaî proletaryanın amirliğini temin eder.

Muzaffer proletarya ele geçirdiği iktidarı düşmanlarını ezme ve hâkimiyetini bütün burjuvazinin bütün hücumlarına karşı idare etmek için istimal eder. Diğer cihetinden, bu mütemerkiz cebir ve şiddet aletini gasıbların varlıklarını istimlâk etmek, yani iktisadi münasebetleri ve bilahare bütün diğer içtimai devletlerin yeni baştan ihtilalkârâne bir tarzda tesis etmek için kullanır. Usulen bu istimlâk bedel ve tazminat tediye edilmeksizin müsadere ve proletarya devletine teslim etmek şeklinde cereyan eder.

Mabadı var.

Nâkili

Ş. H.

TÜSTAV

Rusya'da Seyahat[*43]

İnkılab Rusya'sında açlık seneleri

Sevgili kari! Sana bu yazımla, 7 teşrinisani Rusya'sındaki müthiş açlık senelerinden bahsedeceğim. Bu öyle bir açlıktı ki binlerce kişi, bir lokma ekmek için can verdi. . . Bu öyle dehşetli bir açlıktı ki, anasının evladını veya çocuğunun annesini yemesi alelade bir hadise telakki edilirdi.

Sevgili kari, iki sene içinde bu açlık muhayyir-ül-ukul⁴⁴ bir şekilde izale edildi. . . Bugün, ekmeğin en ucuz ve en beyaz olduğu memleket inkılâb Rusya'sıdır. Ve dünün açlar diyarı, bugün yine, cihanın zahire ambarlığı vazifesini görüyor. . .

Rus inkılâbının ne kadar kudretli ve bu inkılâbın ne kadar yaratıcı olduğunu anlamak için, yalnız açlık senelerini düşünmek kâfidir zannederim. . .

* * *

Bir kommuna sinemasındayız. . Her taraf, daha erkenden dolmuş. . Sinemanın bedava olduğunu söylemeye lüzum görmüyorum. . . Gelenler, hep işçi, hep amele, komünist.

Sinemada (açlık ve aks-i inkılâb seneleri) ni göreceğiz! Bu felaket senelerini – acı da olsalar – bir defa daha yaşamak. . . Ve komünist inkılâbının nelere kadir olduğunu bir defa daha görmek için tehalükle koşan halk eminim ki, bir vakıayı seyretmekten ziyade şeklen de olsa, mücadele içinde kalmak ve mücadeleyi seyretmek için bu kadar koşuyor. . .

* * *

Sinema başladı:

Sene 921. . . inkılâb Rusyası baştanbaşa aks-i [717] inkılâb dalgaları içinde çırpınıyor. . Şarkta iki yüz bin kişilik muazzam ordusuyla ceneral kolçak. . . garb, cenup grubu da yudeniç, Denikin. . . Daha sonra Vrangel. . . Bütün bunlar yetmiyormuş gibi itilaf emperyalistleri. . . Fransa, İngiltere, bücür Yunanistan'a varıncaya kadar inkılâb Rusya'sını boğmak için hep elele vermişler. . . Rusya'ya hariçten bir kuş bile uçmuyor. O, kendi yağıyla kavrulmak mecburiyetinde. . .

Komünist Rusya'sının bütün fakir halkı cephede. . . Vatandaş muharebesini kazanmak için olanca gayretiyle çalışıyor. Fabrikalar durmuş. . . İstihalat mefluç. . . Kömür mıntıkları, en ehemmiyetli şimendiferler düşman elinde. Trenler bile işleyemiyor. . . Tam bu esnada, Volga boyunda açlık, bir bomba gibi patlıyor. Burası Rusya'nın zahire ambarıdır. Orada zaman zaman meydana gelen kuraklık bu sene de olmuş ve bütün ekinler yanmıştır. . .

Volga kıyılarında yaşayan otuz milyon halk, büyük bir telaş içinde. . . Gittikçe büyüyen açlık tehlikesinden kurtulmak için çırpınıyor. . . Artık şimdi, inkılâb Rusya'sı açıtır. . . Bununla da mücadele lazım. . Cephelerden arta kalan kuvvetler (açlıkla mücadele komiteleri) nde çalışıyor. . Açlığın had bir devresindeyiz. . Mevcut ekin, bittikten maada hayvanat bile kesilmiş

⁴³ [*] aldığımız mektuptur.

⁴⁴ Hayret ettiren, hayrette bırakan.

ve yenmiştir. . . Kedi, köpek, fare bulmak bile güç. . Volga boyu, miktarı milyonlara baliğ açların bir cevelangâhı olmuştur. . . Biraz ekin, biraz et bulmak ümidiyle saatlerce yol yürüyen, sonra açlıktan kuvveti kesilerek olduğu yerde yıkılan ve günlerce can çekişen bu insan kabilelerini görmek, en sağlam sınırlı insanları bile ağlatır. . Bir lokma ekmek bulmak ümidiyle oradan buraya, buradan oraya avarelik eden bu açlar arasında, dehşetli bir muhaceret başladı. . . Vebadan, taun⁴⁵dan kaçır gibi açlık memleketlerinden kaçmaya başladılar. . . Fakat açlık da onlarla beraber gidiyordu. .

[resim var]

Resimaltı yazısı: Moskova'da amele istirahat evi

Biraz bedbin olanlar, vaziyeti dışarıdan görenler, artık inkılâbın son dakikalarını yaşadığına hükmederler. . Fakat bunu böyle düşünmek için, her şeyden evvel komünist olmamak ve komünizmin her mücadeleyi kazanan, her mâniayı yıkan, ezen ruhunu bilmemek lazımdır. . . Açlık Karadeniz sahilini baştanbaşa sardığı zamanlar, bunu fırsat bilen Fransız, İngiliz, amerikan kapitalistleri un yüklü vapurlarını aç limanlara yanaştırdılar. . . Ve maden, fabrika imtiyazına mukabil un vereceklerini bildirdiler. . Bu vaziyet karşısında aç kabile ne yapar? Hiç şüphe yok, ne bahasına olursa olsun onlara atılır, değil mi? Hayır. . . Açlıktan birbirini yiyen halk bunu yapmadı. . . Komünizme ihanet etmektense açlıktan ölmeyi tercih etti. . . Ve bu gayr-ı insani tekliflere, kimleri oralardan uzaklaştırmakla cevap verdi. Bu hadise, [718] Rus inkılâbının ne sağlam temeller üzerine kurulduğunu gayet açık anlatır. . .

*

Bütün bu hadiseler esnasında, kızıl Moskova aylarca süren uykusuz bir hayat yaşadı. . . İnkılâbın kalbi, inkılâbın merkezi olan Moskova aylarca uyumadı. . . Günde, adam başına yüz gramı geçmeyen kapkara çavdar ekmeğinden başka bir şey yemedi. . . Bütün bu müşkülata rağmen bir an için cihan inkılâbını yapmak vazifesini de unutmadı. . . Bu sıralarda, komünist enternasyonalinin üçüncü kongresi hal-i inikadda idi.

Cihanın dört bir tarafından gelen komünist mümessiller Moskova'nın bu elemli dakikalarını aylarca hep birlikte yaşadılar. . .

Leninlerin, Troçkilerin bir amele gibi günde yüz gram kuru, kara ekmekle iktifa ettiklerini gözleriyle gördüler.

Bütün bu zaman zarfında, Lenin bir amele gibi çalıştı. Troçki bir nefer gibi çarpıştı. Şimendiferler kömür yerine odun yaktılar. Ameleler, fabrika yerinde, cephede vuruştular. Bütün amele kadınlar, sıhhiye komitelerini teşkil ettiler. . . Kiliselerin altınları satıldı. . . Herkes, altın, gümüş gibi ziynet eşyasını açlar komitesine terk etti.

* * *

Aksi inkılâb ordularının Moskova'nın bir kaç saat yakınına yaklaştığını gören, açlığın bütün meraret⁴⁶ini hisseden inkılâb bir zaman için azim ve metaneti elden kaçırmadı. Ve

⁴⁵ Veba.

⁴⁶ Acılık, tatsızlık.

böylece muzaffer oldu. . Kolçak kurşuna dizildi. . Vrangal denize döküldü. . Denikin yudeniç imha edildi. Muhasara hattı yarıldı. Açlık iki senede kaldırıldı.

* * *

Aziz kari! İnkılâbın mücadelecî ruhunu anlamak için, 1905 senesinde Hindistan'daki açlığı düşünen bununla Rus açlığını mukayese etmek kâfidir.

905 senesinde Hindistan'da vukua gelen açlık, İngiliz burjuvazisinin bütün zenginliğine rağmen izale edilemedi. . . Ve ta 9 sene sürdü. Milyonlarca adamın öldüğü bu açlık, bugün bile bazı mıntikalarda devam ediyor.

Sevgili kari, iki senede tamamen izale edilen ve bugün eseri bile kalmayan Rus açlığını ve bununla yapılan mücadeleyi düşün ve anla ki:

İnkılab alelade yaya yürünen ve günlerce kat edilen bir yolu lokomotif süratiyle lokomotif hızıyla bir anda kat etmek demektir.

Teşrinievvel 924

Neriman

Sınıf Mücadelesi

Onlar

Biz. . .

Muharip iki cephe

Gündüz, gece

Çar – pış – yoruz

Çarpışıyoruz

Yıkacağız

Yahut

Yıkılacağız tamamıyla

Bilin ki, fakat

Bizim

İnkılâpçı cephemiz,

Demir ellerimiz,

Marksist, leni[ni]st çelik beynimiz var. . .

Radyolaştık

[719]

Birinciye aştık

İkincisi,

Merkez, Avrupa'nın göbeğinde çatlayacak. . .

Sınıfsız cemiyetimizi kurarken bize

Çelik kalbimize

Bir hastaya hitap eder gibi

Siz

Aldanıp da biraz merhamet dersiniz,

Vereceğimiz cevap

Sert, bir yumrukla bir sus!

Ey bizi,

İstismar ateşiyle yakan

Yıllarca kanımızı akıtan canavar,

Bizim

Yalnız

Bir bildiğimiz var;

Sınıf! . . .

Yalnız sınıf

Yıldırım çatlatan ciğerlerimizin sesi:

Yalnız sınıf mücadelesi

19 Temmuz 1924

‘ Feridun

TÜSTAV

Bir hikaye:

İşte o gün mahalle bekçisini sara tutmuştu

Onlar her zamanki gibi muannid bağırıyorlar:

-Hayır. . sizin mideleriniz bizimkilerden sonra. . .

Artık söylenecek ne bir derdimiz kalmıştı; ne de aranacak bir hak. Üç arkadaş insiyaki bir hareketle iskemlelerimizden kalktık.

-Patron! Dedik. Yazık atölyelerin kapıları açılmayacak!

* * *

Gece. . . Kar yağıyor, ilikler donduran poyraz, olur olmaz paltoya maval okutmuyor. Issız, yamru yumru sokaklarda yalpalıyoruz. Ötede beride küçük kafesli kambur evler var. Burası bizim mahallemiz: amele mahallesi. . .

Burada ne bir kahkaha var, ne bir teselli. Yalnız uyutucu ve uyuşturucu bir sükûn her tarafa hâkim.

Üç arkadaş kapılara renkli kâğıtlar yapıştırıyoruz:

Bunlar grev komitesinin beyannameleri. Yarın yamalı atkılarına sarılarak sokağa çıkacak dokumacı kadınlar. . . Tabanı delik iskarpinini çorapsız ayaklarına geçirerek ekmek peşine koşacak örgücü kızlar. . . Nasırlı elleri soğuktan odunlaşmış demirciler; dipsiz bir eskici küfesinden taşan paçavralar gibi kendilerini buzlu kaldırımlar üzerinde bulur bulmaz, bunların başına toplanacaklar ve okuyacaklar. Kırmızı çerçeveli beyannamelerimizde şu satırlar var:

“arkadaş.

“atnaşvpalı, diran gülbenkyan, hmans,”

“grodniç, paltofski, jorj nikol demirhaneleri”

“müttefikten amele metalibini red etmişlerdir. Yüze iki yüz yükselen”

“eşya fiyatları karşısında patronlar sendikası yüzde”

“otuz zammı kabul etmemiştir. Mukabil teklifatın hiç bir kıymet-i

“maddiyesi olmadığına kani bulunan sendikalar birliği bu gece”

“nisf-ül-leylden itibaren umumi grev ilan etmiştir.”

“yaşasın amele hakkı! Yaşasın amele birliği!”

Ve tabiat avuç avuç irmik helvası savurur gibi kar yağdırsa, hepsi açlıktan, yoksulluktan dişleri kenetlenene kenetlenene kakırdasa; hiç biri iş başına gitmeyecek; hiç biri grev komitesine asi olmayacak. . . Yarın, büyük gün: grev var. Yarın; hak günü; zulme isyan var. .

* * *

Saat sekiz buçuk. . .

Fabrikaların düdüklü her günkü gibi fasıllı, medid haykırıyor.

Anlaşılan patronlar bizim dileklerimize hiç de kulak asmamışlar, öyle ya. . . bu soğuk havada hangi cüretkâr iş başına gelmeyecek derecede küstaktır?

Fakat biz; elleri gibi, zevkleri de, mideleri de nasırlı ameleler, bin bir meşakkatle yoğurula yoğurula büyümüş kaldırım çocukları; biz bugün iş başına gitmeyeceğiz. Biz bugün saatlerce sizinçün mengelere esir olmayacağız. Düdükleriniz istedikleri kadar ötsünler. Biz müstehzi ısıklarınızı duymuyoruz. . .

[720]

Bugün asfaltlar üzerinde aç dolaşacağız, aç! Fakat; kendimiz için, kendi saadetimiz, kendi hayatımız, kendi refahımız için, anladınız mı?

Artık kafanıza dank etsin be!

Bugün de bizim düdüğümüzün öteceği gün işte.

* * *

Patronlar sendikasının önündeki geniş meydana iğne atsan yere düşmüyor. Coşkun bir deniz gibi müheyyib⁴⁷ bir insan kitlesi dalgalanıyor, dalgalanıyor. İşçi hatipler yer yer çenelerini açmışlar, doludizgin savuruyorlar:

“-İşte arkadaşlar. Şu binanın içinde toplanan on kişi, hepimizin hayatını, sefih hırslarına bazice⁴⁸ etmiş, yaşıyorlar. Yoksul ve çıplak didinen işçi arkadaş hür yaşamak, mesut olmak istersen hürriyeti de, saadeti de dilenme. Ara. . . Onları senden çalanlardan ara. İşte milyonlarla bizden olanın kanını damla damla emenler karşında. Haydi hürriyete! Haydi saadete!”

Grevciler coşmuş bağıyorlardı. Birden ani bir taraka işitildi, bunu daha keskin biri takip etti. Bunun üzerine her taraftan ani bir hareket başladı. Sanki bu esirler sürüsü zincirlerini koparmaya azmetmişti. Demirciler, dokumacılar, örücüler, kadın, kız, erkek gemlerini azıya almış Macar katanaları gibi ileri atıldılar.

Bin bir [...] bir ucu muhteşem binanın kapısından içeriye daldı.

Aradan on dakika geçmemişti ki, kabak kafalı [...], sivri sakallı baron gülbenkyan, alavilhelm bıyıklı her grodniç birer tiyatro mankeni gibi balkondan fırlatıldılar.

Şimdi kuvvet önünde ceberut⁴⁹ saraya tutulmuş bir mahalle bekçisi gibiydi.

Nizamettin Nazif

⁴⁷ Korku veren, heybetli.

⁴⁸ Oyuncak.

⁴⁹ Büyüklük, kudret.

Meslek Kardeşlerime

Ankara Esliha Fabrikalarının en değerli ustalarından dökümcü Mustafa Usta'nın vefatı münasebetiyle:

Uzun senelerden beri amele hayatının ezici yumruğu altında; inleye inleye kamburlaşan; beli bükülen; cehennemî ateşler karşısında yana yana fersizleşip, çukurlaşan ustanın gözleri işte bugün ebedi olarak kapandı. O, gözlerini kaparken, etrafına bakmıyor. Pek küçüklüklerinde öksüz kaldıkları için, uğurlarında bir çok mihnet ve meşakkate katlandığı bir çift sevimli yavrusunu arıyordu. Hâlbuki yavrularından biri karşısında suallerine, cevap bekliyordu. Heyhat. . .

O artık yavrularına ve her gece rüyasında gördüğü ve aşığı olduğu sanatına, bütün dünyaya veda etmişti.

Duygusuz beşeriyet belki bundan hiç de müteessir olmadı. Bu biçare fakat pek muhterem, memleketin nadir yetiştirdiği işçi arkasında, henüz istikbalini temin edememiş, boynu bükük, ayağı çıplak, başı kabak, karnı aç bir çift yavru bıraktı. Bunlar ne yiyecek? Nasıl büyüyecek? Acaba onlar da babalarının matemini tutarlarken aynı korkunç karanlıklara mı atılacaklar?

1 Teşrinievvel 340

M. S.

Yeni Bir Şimendifer Grevi

Son günlerde şimendiferci arkadaşlarımızın yeni bir grevine şahid olduk. Bu grev diğer gazetelerin yazdığı gibi mevzi bir grev değil, bilakis tam manasıyla ve bütün hata şümulü olan geniş bir tatil-i iştigaldi. Hareket zabitanın müdahalesi ve kumpanyanın dalavirasıyla amele aleyhinde olmak üzere neticelendi. Gazetelerin madde madde yazdıkları itilaf şeraiti grev neticesinde tahaddüs eden vekayiin tamamıyla kumpanya lehine muvakkat bir tarz-ı hallidir. Yoksa asıl grevi icab ettiren sebeplerden hiç birisi ortadan kalkmış değildir. O kumpanyanın bir göz bağıcılığı ile merkez-i sıklet grev neticesinde tahaddüs eden vekayie verilmiş, hakiki sebepler yani, Aziz ve Osman arkadaşların tardı ve kasa meselesi hal edilmemiştir.

Şimendiferci arkadaşlarımız, hassaten Aziz ve Osman arkadaşların tardı keyfiyetini katiyen kabul etmemeli idiler. . . Çünkü bu bir Aziz ve Osman meselesi olmaktan ziyade bir esaslı amele meselesidir. Bunun hakkında mufassal malumatımızı ve makalemizi bir kaç gün sonra intişar edecek amele nüshamızda bulacaksınız: Bekleyiniz!

Amedi Matbaası

Müdür-i Mesul: *Sadreddin Celal*